

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи Національного банку України»
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент

_____ Ю.Б.Слободяник

«__» _____ 2009 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр

за спеціальністю 8.050106 «Облік і аудит»

ОБЛІК І АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ВАТ «СУМБУД»)

Виконав студент 5 курсу, група – ОА-51 _____ Ковальчук А.В.

«__» _____ 2009 р.

Керівник дипломної роботи _____ Андреева Г.І.

«__» _____ 2009 р.

Суми – 2009

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить 84 сторінок, 21 таблицю, 5 рисунків, список використаної літератури з 50 найменувань, 5 додатків.

Актуальність теми полягає в тому, що облік і аналіз власного капіталу є важливим аспектом у діяльності підприємств.

Важливою задачею є виявлення основних недоліків діючої практики обліку і аналізу власного капіталу, розробка рекомендацій щодо аналізу власного капіталу, а також удосконалення його обліку.

Предметом дослідження є удосконалення обліку і аналізу власного капіталу ВАТ «СумБуд».

Об'єктом дослідження виступає Відкрите акціонерне товариство «СумБуд» та його матеріали такі як: статут, первинні документи, форми звітності, дані облікових регістрів та інша необхідна документація.

Метою написання дипломної роботи є дослідження теоретичних основ обліку і аналізу власного капіталу, оцінка власного капіталу на прикладі ВАТ «СумБуд», а також розробка основних напрямів удосконалення обліку і аналізу власного капіталу.

Методи дослідження: монографічний метод дослідження, який використовується для аналізу проблеми обліку власного капіталу підприємства; методи порівняння, аналізу і синтезу - для виявлення спільних та відмінних рис у наукових підходах до питань обліку власного капіталу підприємства; індукція, дедукція - для узагальнення та при формуванні висновків.

За результатами дослідження сформульовані висновки:

- бухгалтерський облік на ВАТ «СумБуд» організований згідно Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків та Інструкції з його застосування з використанням інформаційної системи «1С:Підприємство»;

- завданням аналізу власного капіталу є вивчення змін, які відбулися в: складі, структурі та динаміці власного капіталу; співвідношенні темпів зростання власного капіталу та темпів зростання реалізації; якості власного капіталу та ефективності його використання;
- до реєстрації звіту про проведення підписки на акції та проведення установчих зборів внески потенційних акціонерів (не менше 10 % вартості підписаних акцій або 30 % номінальної вартості акцій) відображати на субрахунку 685 "Розрахунки з іншими кредиторами" на підставі укладених договорів з кожним учасником (засновником) окремо;
- облікова політика ВАТ «СумБуд» неструктурована, не має змісту та необхідних додатків, не всі важливі елементи присутні. Інформацію про власний капітал, яку ми пропонуємо наводити в Наказі про облікову політику, відображено в Додатку Г. У Додатку Д наведено запропонований нами перелік основних питань щодо капіталу, резервів, фондів, які необхідно відобразити в Наказі про облікову політику;
- проблеми формування облікової політики є не вирішеними, оскільки причини їх виникнення знаходяться на макрорівні. Тому доцільним було б розробити окреме П(С)БО, яке б давало роз'яснення з приводу того, як саме повинна формуватися облікова політика, яке значення вона має і яка повинна бути її структура. Облікова політика ВАТ «СумБуд» є недосконалою, тому вимагає певних реформувань.

Одержані результати можуть бути використані в бухгалтерській практиці ВАТ «СумБуд» .

Ключові слова: капітал, власний капітал, облік, аналіз, фінансовий стан.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ.....	9
1.1 Економічна сутність власного капіталу та його складових.....	9
1.2 Нормативне регулювання утворення та змін власного капіталу.....	16
1.3 Методологія аналізу власного капіталу.....	21
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	32
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	32
2.2 Синтетичний і аналітичний облік складових власного капіталу.....	35
2.3 Аналіз власного капіталу підприємства.....	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА ВИЛУЧЕННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ.....	60
3.1 Вдосконалення ведення обліку операцій з формування статутного капіталу акціонерного товариства.....	60
3.2 Вдосконалення управління капіталу підприємства з використанням методології аналізу структури капіталу.....	63
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Реформування системи бухгалтерського обліку й фінансової звітності, потрібної як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам, є складовою частиною заходів, орієнтованих на введення економічних відносин ринкового спрямування.

Чітка побудова бухгалтерського обліку відповідно до змін, що відбуваються в його організації й техніці ведення, підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обгрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській діяльності підприємств, у системі оподаткування, у зобов'язаннях довгострокових, поточних і розрахункових операцій, у складанні балансу, фінансової звітності тощо.

Особливо гостро постає проблема раціональної організації бухгалтерського обліку з переходом вітчизняних підприємств на національні стандарти. Адже, саме від того, як буде організовано ведення бухгалтерського обліку залежить характер прийняття управлінських рішень та їх ефективність щодо поліпшення фінансового стану підприємства.

Аналізуючи сучасний стан організації бухгалтерського обліку на підприємствах України варто зазначити, що згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» кожне підприємство, незалежно від організаційно-правової форми і видів діяльності, повинно вести безперервний бухгалтерський облік з дня його реєстрації до ліквідації. Відповідальність за організацію і ведення обліку покладено на власника підприємства, установи чи організації або уповноваженого ним органу (посадової особи), що здійснює керівництво підприємства.

Мета дипломної роботи – дослідження обліку і аналізу власного капіталу акціонерного товариства та визначення шляхів його вдосконалення.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні задачі:

- розкрити сутність і зміст власного капіталу підприємства;
- здійснити огляд нормативно-правових документів, що регламентують

облік власного капіталу підприємства;

- розглянути особливості обліку і аналізу власного капіталу на підприємстві;

- розробити шляхи вдосконалення обліку власного капіталу на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні і прикладні проблеми обліку і аналізу власного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є ВАТ „СумБуд” та його власний капітал.

При дослідженні організації обліку на підприємствах застосовувалися: монографічний метод дослідження, який використовується для аналізу проблеми обліку власного капіталу підприємства; методи порівняння, аналізу і синтезу - для виявлення спільних та відмінних рис у наукових підходах до питань обліку власного капіталу підприємства; індукція, дедукція - для узагальнення та при формуванні висновків.

Теоретичною та методологічною основою підготовки дипломної роботи є праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем обліку і аналізу власного капіталу підприємства, законодавчі та нормативні акти з питань бухгалтерського обліку; дані бухгалтерського обліку, фінансової і статистичної звітності ВАТ „СумБуд” за 2007-2009 роки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

1.1 Економічна сутність власного капіталу та його складових

Капітал - одна з найбільш використовуваних економічних категорій. Він є базою створення і розвитку підприємства й у процесі функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу. Будь-яка організація, що веде виробничу чи іншу комерційну діяльність повинна мати визначений капітал, що представляє собою сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності.

Якщо розглядати тлумачення капіталу з погляду різних економічних дисциплін, то можна помітити деяку неоднозначність. Так, наприклад, у своїй роботі "Бухгалтерський облік" Н.П. Кондраков [18] показує, що капіталом організації є його майно. У той же час, відповідно до передмови до Міжнародних бухгалтерських стандартів, опублікованих Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів у листопаді 1982 р., капітал являє собою різницю між активами і пасивами [27].

Для своїх цілей економісти відбивають поняття капіталу з двох сторін. З однієї сторони, капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів. При цьому характеризується напрямом вкладення засобів. З іншого боку, якщо розглядати джерела фінансування, можна відзначити, що капітал - це можливість і сукупність форм мобілізації фінансових ресурсів для одержання прибутку [11].

Розглядаючи економічну сутність капіталу підприємства, слід зазначити такі його характеристики як [23]:

1. Капітал підприємства є основним чинником виробництва. У системі факторів виробництва (капітал, земля, праця) капіталу належить пріоритетна роль, тому що він поєднує усі фактори в єдиний виробничий комплекс.

2. Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять доход. У даному випадку він може виступати ізольовано від виробничого фактора у формі інвестованого капіталу.

3. Капітал є головним джерелом формування добробуту його власників. Частина капіталу в поточному періоді виходить з його складу і попадає в "кишеню" власника, а частина капіталу, що накопичується, забезпечує задоволення потреб власників у майбутньому.

4. Капітал підприємства є головним вимірником його ринкової вартості. У цій якості виступає насамперед власний капітал підприємства, що визначає обсяг його чистих активів. Поряд з цим, обсяг використовуваного власного капіталу на підприємстві характеризує одночасно і потенціал залучення їм позикових фінансових засобів, що забезпечують одержання додаткового прибутку. У сукупності з іншими факторами - формує базу оцінки ринкової вартості підприємства.

5. Динаміка капіталу підприємства є найважливішим показником рівня ефективності його господарської діяльності. Здатність власного капіталу до самозростання високими темпами характеризує високий рівень формування й ефективний розподіл прибутку підприємства, його здатність підтримувати фінансову рівновагу за рахунок внутрішніх джерел. У той же час, зниження обсягу власного капіталу є, як правило, наслідком неефективної, збиткової діяльності підприємства.

Професор, д.е.н. Ф.Ф. Бутинець у своїй праці „Бухгалтерський фінансовий облік” визначає: власний капітал - це загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів [5].

Ф.Ф. Бутинець приводить класифікацію власного капіталу за формою та рівнем відповідальності [6]:

1. За формою:

- Інвестований капітал - сума простих і привілейованих акцій за їх номінальною вартістю, додатково вкладений капітал;

- Подарований капітал - безоплатно отримані активи, безповоротна допомога;

- Нерозподілений прибуток - частина прибутку, отриманого внаслідок ефективної діяльності підприємства, яка не була розподілена між акціонерами, власниками, а реінвестована у підприємство.

2. За рівнем відповідальності:

- Статутний капітал - його сума визначена в установчих документах і підлягає обов'язковій реєстрації в Єдиному державному реєстрі підприємств, організацій, установ;

- Додатковий капітал - нереєстрований капітал, тобто додатково вкладений капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток тощо.

Кожне підприємство для здійснення господарської діяльності повинно мати економічні ресурси, які називають активами підприємства.

Н.М. Ткаченко у своїй роботі під назвою „Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України” надає наступне визначення: власний капітал - це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [47].

Сума власного капіталу - це абстрактна вартість майна, яка не є його поточною чи реалізаційною вартістю, а тому не відображає поточну вартість прав власників підприємства (фірми). На суму власного капіталу суттєво впливає оцінка в бухгалтерському обліку активів і кредиторської заборгованості, що була застосована при створенні підприємства, хоча випадково вона може збігатись із сукупною ринковою вартістю акцій підприємства чи з сумою, яку можна отримати від продажу чистих активів частинами або підприємства в цілому.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки виконує такі функції [47]:

- самостійності та влади - розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство;
- відповідальності та захисту прав кредиторів — відображений в балансі підприємства власний капітал є для зовнішніх користувачів мірилом відносин відповідальності на підприємстві, а також захистом кредиторів від втрати капіталу;
- довгострокового кредитування - перебуває в розпорядженні підприємства необмежений час;
- фінансування ризику - власний капітал використовується для фінансування ризикових інвестицій, на що можуть не погодитись кредитори;
- кредитоспроможності - при наданні кредиту, за інших рівних умов, перевага надається підприємствам з меншою кредиторською заборгованістю і більшим власним капіталом;
- компенсації понесених збитків — тимчасові збитки мають погашатись за рахунок власного капіталу;
- розподілу доходів і активів - частки окремих власників у капіталі є основою при розподілі фінансового результату та майна при ліквідації підприємства.

Створюється підприємство з метою отримання прибутку і реалізувати цю мету воно може лише за умови збереження свого капіталу.

Утворюється власний капітал двома шляхами:

- внесенням власниками підприємства грошових коштів та інших активів;
- накопиченням суми доходу, що залишається на підприємстві.

За формами власний капітал поділяється на дві категорії:

- інвестований (вкладений або сплачений капітал);
- нерозподілений прибуток.

Інвестований капітал - це сума простих та привілейованих акцій за їх номінальною (оголошеною) вартістю, а також додатково вкладений капітал, який також може бути поділений за джерелами утворення.

Нерозподілений прибуток - це частина чистого прибутку, що не була розподілена між акціонерами.

Власний капітал налічує 8 складових [23].

Статутний капітал - це організаційно-правова форма капіталу, величина якого визначається установчими документами господарюючого суб'єкта згідно з чинним законодавством. Це сукупність внесків (часток, акцій за номінальною вартістю) засновників (учасників) в майно, виражених у грошовому вимірнику, при створенні підприємства для забезпечення його статутної діяльності.

Статутний капітал як найважливіша складова власного капіталу підприємства виконує наступні функції [47]:

1. Основоположна - майно, внесене до статутного капіталу, складає майнову основу для підприємницької діяльності товариства при його створенні;

2. Регулятивна - визначає частку кожного засновника при розподілі прибутку та збитків, а також у майні підприємства при виході засновника з товариства та при ліквідації підприємства;

4. Довгострокового фінансування - використовується підприємством протягом тривалого часу;

5. Організаційна - визначає організаційну структуру, а тому служить фактором, що впливає на управління товариством;

6. Гарантійна - гарантує виконання зобов'язань підприємства перед третіми особами (контрагентами).

Сума, яка на дату реєстрації підприємства оголошена, але фактично не внесена засновниками, представляє собою неоплачений капітал підприємства. Невкладені кошти засновників (учасників) зменшують

реальний розмір статутного капіталу та в пасиві Балансу відображаються зі знаком мінус.

Учаснику товариства, який повністю вніс свою частку до статутного капіталу, а, отже, погасив свою заборгованість перед товариством, видається свідоцтво товариства.

Пайовий капітал - це сума пайових внесків членів спілок та інших підприємств, передбачена установчими документами. Дані про "Пайовий капітал" використовуються кредитними спілками, колективними підприємствами, підприємствами споживчої кооперації тощо, в яких частина власного капіталу формується у вигляді пайових внесків.

Джерелами формування пайового капіталу є обов'язкові та додаткові пайові внески, які надходять від індивідуальних та колективних членів акціонерного товариства.

Загальними зборами пайовиків визначаються розміри обов'язкових пайових внесків, виходячи із потреби у власних оборотних коштах. Поверненню пайовикам підлягають обов'язкові пайові внески при вибутті з числа членів даного підприємства або при ліквідації підприємства. Сума, що підлягає поверненню, визначається з урахуванням боргових зобов'язань підприємства та його фінансового стану [1].

При розподілі прибутку, щорічно, за рішенням зборів пайовиків, на обов'язкові й додаткові пайові внески нараховуються дивіденди, які можуть бути зараховані на поповнення паю за згодою власників.

Додатковий капітал - це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість. Додатковий капітал збільшується на суму емісійного доходу.

Додатковий капітал (інший додатковий капітал) збільшується на суму дооцінки необоротних активів, на суму безкоштовно отриманих підприємством активів від інших юридичних або фізичних осіб та інші види додаткового капіталу.

В обліку і балансі сума додаткового капіталу відображається окремо: "Додатковий оплачений капітал" та "Інший додатковий капітал".

Вилучений капітал - це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників.

Акціонерне товариство має право викупити в акціонера оплачені ним акції з метою їх наступного анулювання, перепродажу чи поширення серед своїх працівників. Викуплені акції мають бути реалізовані або анульовані протягом року. В цей період розподіл прибутку акціонерного товариства здійснюється без врахування викуплених власних акцій.

Кошти резервного капіталу використовуються відповідно до напрямів, передбачених установчими документами: як правило, у випадку недостачі прибутку за рахунок резервного капіталу покриваються непередбачені витрати, погашаються борги перед кредиторами при ліквідації підприємства, виплачуються дивіденди за привілейованими акціями тощо.

Статтею 14 Закону України "Про господарські товариства" передбачено створення в господарському товаристві резервного капіталу в розмірі, встановленому установчими документами, але не менше 15% статутного капіталу. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу передбачається установчими документами, але не може бути меншим 5% суми чистого прибутку [39].

Нерозподілені прибутки - це прибутки, одержані в результаті господарсько-фінансової діяльності підприємства, зменшені на суму прибутків, використаних у звітному році. Нерозподілений прибуток є власністю акціонерів (учасників, засновників) і збільшує суму власного капіталу. Якщо фінансовим результатом діяльності є збиток, то сума збитку зменшує суму власного капіталу [47].

Висновок. Створення і нормальне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливе без формування достатнього обсягу власного капіталу. Власний капітал утворюється за рахунок особистої участі власників у його формуванні. При цьому, створюючи капітал підприємства,

власник частково втрачає прямий зв'язок з капіталом, і він фактично стає власним капіталом підприємства, а не власника.

Власний капітал, зазвичай, вкладають у довготермінові майнові цінності, а тому його капіталізація досить висока, іноді наближаючись до 100%.

Власний капітал підприємства може формуватися як завдяки зовнішнім, так і внутрішнім джерелам коштів.

1.2 Нормативне регулювання утворення та змін власного капіталу

Порядок формування статутного капіталу регулюється законодавством та установчими документами.

Статутний капітал на підприємствах різних форм власності (крім державної) — це сумарний внесок вкладів у майно (у грошовому виразі) засновниками підприємства при його створенні [11]. Розмір статутного капіталу визначається установчими документами і фіксується у статуті підприємства.

Мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 1250 мінімальних заробітних плат виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення (реєстрації) акціонерного товариства. Статутний капітал товариства визначає мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів.

Власний капітал (вартість чистих активів) товариства - різниця між сукупною вартістю активів товариства та вартістю його зобов'язань перед іншими особами.

Якщо після закінчення другого та кожного наступного фінансового року вартість чистих активів акціонерного товариства

виявиться меншою, ніж розмір статутного капіталу, товариство зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу та зареєструвати відповідні зміни до статуту в установленому законом порядку. Якщо вартість чистих активів стає меншою, ніж мінімальний розмір статутного капіталу, встановлений Законом України „Про акціонерні товариства” від 17.09.08 №514-VI, товариство зобов'язане протягом 10 місяців з дати настання такої невідповідності усунути її або прийняти рішення про ліквідацію.

Порядок збільшення (зменшення) статутного капіталу акціонерного товариства встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Статутом акціонерного товариства може бути передбачено створення спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями. Порядок формування та використання такого фонду встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку [10].

Формується статутний капітал за рахунок внесків засновників і учасників.

Засновники акціонерного товариства повинні внести не менше 50% від номінальної вартості акцій перед державною реєстрацією. Повну вартість (до 100%) формування статутного капіталу — протягом року з моменту реєстрації.

Майно, внесене в натуральній формі у власність підприємства в рахунок вкладів до статутного капіталу (в оплату акцій), оприбутковується в оцінці, що визначена за домовленістю засновників.

Майно, внесене в натуральній формі у користування підприємству в рахунок вкладів до статутного фонду (в оплату акцій), оприбутковується в оцінці, визначеній виходячи з орендної плати за користування цим майном, обчисленої за весь зазначений в установчих документах строк діяльності підприємства або інший строк, передбачений установчими документами.

Зменшення або збільшення статутного капіталу можливе у таких випадках [39]:

- при зміні номінальної вартості акцій;
- при прийнятті нових членів до складу учасників (допоміжний випуск акцій) або вибутті учасників (анулювання частини акцій, викуплених у акціонерів);
- при обміні облігацій на право участі у підприємстві (акції);
- при відрахуванні частини прибутку до статутного капіталу;
- при спрямуванні коштів резервного (страхового) капіталу до статутного капіталу.

Зміни статутного капіталу здійснюються за рішенням засновників, а бухгалтерські записи виконуються після перереєстрації статутного капіталу з урахуванням його нового розміру.

Установчі збори акціонерного товариства можуть вирішувати питання про зменшення розміру статутного капіталу у випадках, коли у встановлений термін (6 місяців) підпискою на акції покрито не всю необхідну суму, зазначену у повідомленні.

Рішення про зменшення статутного капіталу акціонерного товариства приймається у тому ж порядку, що й при збільшенні статутного капіталу. Зменшення статутного капіталу здійснюється шляхом зменшення номінальної вартості акцій або зменшення кількості акцій шляхом викупу частини акцій у їх власників з метою анулювання цих акцій.

За рішенням акціонерного товариства про зменшення статутного капіталу акції, не представлені до анулювання, визнаються недійсними, але не раніше ніж через 6 місяців після повідомлення про це всіх акціонерів.

Зменшення статутного капіталу [39]:

1. Статутний капітал акціонерного товариства зменшується в порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, шляхом зменшення номінальної вартості акцій або

шляхом анулювання раніше викуплених товариством акцій та зменшення їх загальної кількості, якщо це передбачено статутом товариства.

2. Після прийняття рішення про зменшення статутного капіталу акціонерного товариства виконавчий орган протягом 30 днів має письмово повідомити кожного кредитора, вимоги якого до акціонерного товариства не забезпечені заставою, гарантією чи порукою, про таке рішення.

3. Кредитор, вимоги якого до акціонерного товариства не забезпечені договорами застави чи поруки, протягом 30 днів після надходження йому зазначеного повідомлення може звернутися до товариства з письмовою вимогою про здійснення протягом 45 днів одного з таких заходів на вибір товариства: забезпечення виконання зобов'язань шляхом укладення договору застави чи поруки, дострокового припинення або виконання зобов'язань перед кредитором, якщо інше не передбачено договором між товариством та кредитором.

У разі, якщо кредитор не звернувся у передбачений строк до товариства з письмовою вимогою, вважається, що він не вимагає від товариства вчинення додаткових дій щодо зобов'язань перед ним.

4. Зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру має наслідком ліквідацію товариства.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства [10]:

1. Статутний капітал товариства збільшується шляхом підвищення номінальної вартості акцій або розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості у порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

2. Акціонерне товариство має право збільшувати статутний капітал після реєстрації звітів про результати розміщення всіх попередніх випусків акцій.

3. Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства із залученням додаткових внесків здійснюється шляхом розміщення додаткових акцій.

Переважне право акціонерів на придбання акцій, що додатково розміщуються товариством, діє лише в процесі приватного розміщення акцій та встановлюється законодавством.

4. Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства без залучення додаткових внесків здійснюється шляхом підвищення номінальної вартості акцій.

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про збільшення статутного капіталу шляхом публічного розміщення акцій, якщо розмір власного капіталу є меншим, ніж розмір його статутного капіталу.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства у разі наявності викуплених товариством акцій не допускається.

5. Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства для покриття збитків не допускається.

Обов'язковою умовою збільшення статутного капіталу акціонерним товариством є відповідність розміру статутного капіталу після його збільшення вимогам, передбаченим Законом України „Про акціонерні товариства” від 17.09.08 №514-VI, на дату реєстрації змін до статуту товариства.

Висновок. Власні фінансові ресурси для кожного підприємства є тією життєво потрібною частиною, без якої неможлива ні робота, ні подальше існування підприємства. Не даремно, серед класифікації загального капіталу, саме розподіл на власний і позиковий капітали перебуває на першому місці.

Наявні власні засоби дають змогу підприємству використовувати їх як на свій розсуд, так і в окремих випадках за законодавчо встановленими напрямками. Усе залежить від джерела такого фінансування за рахунок елементів власного капіталу.

1.3 Методологія аналізу власного капіталу

Джерелами створення майна підприємства є власні і позичкові кошти, співвідношення яких розкриває сутність фінансового стану. У свою чергу, вони розподіляються на кошти тривалого і короткотермінового використання. За коштами короткотермінового використання слід здійснювати постійний оперативний контроль, який забезпечуватиме їх своєчасне повернення та оперативну мобілізацію в господарському обороті підприємства. Кошти тривалого використання називають постійним капіталом, у який входять власний капітал і довготермінові позичкові кошти. Всякий позичковий капітал має термін повернення і тому підлягає оновленню, а, отже, перебуває у постійному русі. Крім цього, до складу власних коштів входять резерви, становлячи їхню найрухомішу частину.

Основну частину у структурі джерел фінансування займає власний капітал - це власні джерела фінансування підприємства, без зазначення терміну повернення, які внесені засновниками підприємства, накопичені впродовж періоду його існування.

Основними джерелами інформації для аналізу власного капіталу є:

- Форма № 1 «Баланс підприємства»
- Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»
- Форма № 3 «Звіт про власний капітал»
- Форма № 4 «Звіт про рух грошових коштів»

Відомо, що пасиви підприємства (тобто джерела фінансування його активів) складаються з власного капіталу і резервів, довготермінових зобов'язань, поточних зобов'язань та кредиторської заборгованості. Узагальнено джерела коштів можна поділити на власні і позичені (прирівнюючи до останніх кредиторську заборгованість). Структуру пасивів характеризують коефіцієнт автономії, що дорівнює частці власних коштів у загальній величині джерел коштів підприємства і коефіцієнт співвідношення позичених і власних засобів, обчислених за формулою (1.3.1).

$$K = \text{скориговані довготермінові зобов'язання} + \text{скориговані поточні зобов'язання} / \text{реальний власний капітал} \quad (1.3.1)$$

Аналізуючи власний капітал, необхідно дати характеристику зміни його обсягу, структури, динаміки та відповідності до зміни нерозподіленого прибутку. Приріст обсягу і питомої ваги власного капіталу за рахунок реінвестованого прибутку є ознакою економічного зростання підприємства.

Для оцінки власного капіталу визначають зміну обсягу та співвідношення основного і оборотного капіталу.

Власний основний капітал визначається як сума необоротних активів без величини довгострокового залучення капіталу, який використовують на фінансування необоротних активів.

Наявність власного оборотного капіталу можна визначити двома способами:

1. необхідно від суми власного капіталу (I розділ пасиву балансу), забезпечення майбутніх витрат і платежів (II розділ пасиву балансу) та довгострокові зобов'язання (III розділ пасиву балансу) відняти суму необоротних активів (I розділ активу балансу).
2. необхідно від суми оборотних активів (II розділ активу балансу) відняти суму поточних зобов'язань (IV розділ пасиву балансу).

Розрахунок покаже, що залишилося в обороті підприємства, якщо погасити короткострокову заборгованість (яка сума поточних активів була сформована за рахунок власного капіталу). Отже, чим більша частка власного оборотного капіталу у загальній сумі власного капіталу, тим кращий фінансовий стан підприємства, оскільки зростає величина високоліквідного капіталу.

На основі аналізу визначають стратегію організації щодо нагромадження власного капіталу. Обчислюється коефіцієнт нагромадження власного капіталу за формулою (1.3.2).

$$K = \text{резервний капітал} + \text{нерозподілений прибуток} - \text{непокритий збиток/реальний власний капітал} \quad (1.3.2)$$

Він показує питому вагу джерел власних засобів, спрямованих на розвиток основної діяльності. Позитивна динаміка коефіцієнта свідчить про поступове нагромадження власного капіталу, а від'ємна динаміка (при незмінному статутному капіталі) - про втрату власного капіталу в результаті збиткової діяльності.

Також проводять аналіз структури і динаміки позичених коштів. У ході аналізу визначають співвідношення довготермінових і короткотермінових позичених коштів, банківських кредитів та кредиторської заборгованості. Враховуючи те, що довготермінові кредити і позики зміцнюють фінансову стійкість підприємства, корисно разом із коефіцієнтом співвідношення позичених і власних коштів розглянути коефіцієнт співвідношення короткотермінових зобов'язань і перманентного капіталу, який обчислюють за формулою (1.3.3):

$$K = \frac{\text{скориговані короткотермінові зобов'язання}}{\text{реальний власний капітал} + \text{скориговані довготермінові зобов'язання}} \quad (1.3.3)$$

Співвідношення позичених і власних коштів може перевищувати одиницю за умови, що співвідношення короткотермінових зобов'язань та перманентного капіталу не перевищує одиницю.

Для оцінювання фінансової стійкості підприємства вирішального значення набуває показник чистих активів, який визначають як різницю суми активів, використовуваних для розрахунку, і суми зобов'язань, взятих до розрахунку. Активи підприємства використовують для розрахунків. Вони дорівнюють сумі підсумків розділів балансу I "Необоротні активи" і II "Оборотні активи" за мінусом вартості власних акцій, викуплених в акціонерів (рядок 045 розділу I балансу), а також оцінювальних резервів за

сумнівними боргами, якщо їх створювали (рядок 162 розділу II балансу). Зобов'язання підприємства, взяті до розрахунку, дорівнюють сумі підсумків розділів пасиву балансу III "Довгострокові зобов'язання" і IV "Поточні зобов'язання", збільшеній на суми цільового фінансування (рядок 420, розділ II пасиву) і зменшеній на суми доходів майбутніх періодів (розділ V пасиву).

Згідно з чинним законодавством України для акціонерних товариств якщо по закінченні другого і кожного наступного фінансового року вартість чистих активів підприємства менша за його статутний капітал, підприємство зобов'язане поінформувати про зменшення свого статутного капіталу до величини, що не перевищує вартість його чистих активів. Тому різниця реального власного і статутного капіталів - основний вихідний показник стійкості фінансового стану підприємства. Наведемо алгоритм розрахунку даного показника у формулі 1.3.4:

$$\begin{aligned} \text{Різниця реального власного капіталу} &= (\text{реальний власний капітал}) - \\ &(\text{статутний статутного капіталу капітал}) = (\text{статутний капітал} + \text{додатковий} \\ &\text{капітал} + \text{резервний капітал} + \text{пайовий капітал} + \text{інший додатковий капітал} + \\ &\text{нерозподілений прибуток} + \text{доходи майбутніх періодів}) - \text{непокритий збиток} - \\ &\text{вилучений капітал} - \text{неоплачений капітал} - \text{статутний капітал} = (\text{додатковий} \\ &\text{капітал}) + (\text{резервний капітал}) + (\text{нерозподілений прибуток}) + (\text{доходи} \\ &\text{майбутніх періодів}) - (\text{непокриті збитки}) - (\text{вилучений капітал}) - \\ &(\text{неоплачений капітал}) \end{aligned} \quad (1.3.4)$$

Позитивні складові наведеного виразу можна умовно назвати приростом власного капіталу, а негативні складові - вилученням власного капіталу. Якщо зростання власного капіталу перевищує його вилучення (або дорівнює йому), то різниця реального власного капіталу та статутного капіталу є позитивною (або принаймні не є негативною) і, відповідно, виконується мінімальна умова фінансової стійкості підприємства. Якщо приріст власного капіталу є меншим від його вилучення, то різниця

реального власного і статутного капіталів є негативною, що свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства.

У ході аналізу різниці реального власного і статутного капіталів встановлюють достатність величин реального власного капіталу. У випадку визначення нестачі реального власного капіталу зусилля потрібно спрямувати на збільшення прибутку, зростання рентабельності, погашення заборгованості учасників (засновників) за внесками у статутний капітал, розподіл чистого прибутку переважно на поповнення резервного капіталу.

Ефективність використання капіталу характеризується його доходністю (рентабельністю) - відношенням суми прибутку до середньорічної суми основного і оборотного капіталу. Для характеристики інтенсивності використання капіталу розраховується коефіцієнт оборотності капіталу - відношення виручки від реалізації продукції, робіт, послуг до середньорічної суми капіталу. Оберненим показником коефіцієнту оборотності капіталу є капіталомісткість – відношення середньорічної суми капіталу до суми виручки від реалізації.

Особливу увагу при проведенні аналізу варто приділяти ефективності й інтенсивності використання основного капіталу підприємства, оскільки інтенсивність використання основного капіталу в значній мірі визначає й ефективність роботи підприємства в цілому. Ступінь впливу інтенсивності використання основного капіталу на показники діяльності підприємства дуже велика, це можна бачити зі схеми, приведеної у Додатку А.

Взаємозв'язок між показником рентабельності сукупного капіталу і його оборотності відображає залежність (1.3.5):

$$P_k = \frac{\Pi}{K} + \frac{\Pi}{B} * \frac{B}{K}, \quad (1.3.5)$$

де P_k - рентабельність сукупного капіталу;

Π – прибуток;

K – середньорічна сума капіталу;

B – виручка від реалізації;

Таким чином, рентабельність капіталу (активів) дорівнює добутку рентабельності продаж ($P_{пр}$) і коефіцієнту оборотності капіталу ($K_{об}$) (1.3.6):

$$P_k = P_{пр} * K_{об} \quad (1.3.6)$$

На підставі значень цих показників здійснюється оцінка фінансового стану і ділової активності підприємства.

Для розрахунку впливу факторів на зміну рівня рентабельності використовують метод ланцюгових підстановок. Факторна модель має вигляд (1.3.7):

$$P = \frac{\Pi}{K} = \frac{\Pi}{B} : (\Phi M + K_{об.к}^{об}), \quad (1.3.7)$$

де ΦM – фондомісткість продукції (вартість основних фондів / виручка від реалізації продукції);

$K_{об.к}^{об}$ – коефіцієнт оборотності оборотних коштів (залишок оборотних коштів/ виручка від реалізації продукції).

Швидкість оборотності капіталу характеризується коефіцієнтом оборотності капіталу ($K_{об}$) і тривалістю одного обороту ($T_{об}$).

Коефіцієнт оборотності капіталу розраховується за формулою (1.3.8):

$$K_{об} = \frac{B}{K} \quad (1.3.8)$$

Обернений показник коефіцієнту оборотності капіталу – капіталомісткість (1.3.9):

$$K_m = \frac{K}{B} \quad (1.3.9)$$

Тривалість обороту капіталу розраховується за формулою (1.3.10):

$$T_{об} = \frac{Д}{K_{об}} = \frac{K * Д}{B}, \quad (1.3.10)$$

де Д – кількість календарних днів в аналізованому періоді (рік – 360 днів, квартал – 90, місяць – 30).

Для розрахунку впливу коефіцієнту оборотності капіталу на зміну сукупної виручки використовують наступну факторну модель (1.3.11):

$$B = K * K_{об} \quad (1.3.11)$$

Прискорення оборотності капіталу може відбуватися за рахунок:

- скорочення тривалості виробничого процесу за рахунок інтенсифікації виробництва;
- покращення організації матеріально-технічного постачання;
- прискорення оформлення розрахункових документів та відвантаження продукції;
- скорочення термінів дебіторської заборгованості;
- підвищення рівня маркетингових досліджень.

Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$) і рентабельність сукупного капіталу ($P_{ск}$) пов'язані між собою (1.3.12):

$$P_{вк} = P_{ск} * МК \quad \text{або} \quad P_{вк} = P_{пр} * K_{об} * МК \quad (1.3.12)$$

де $P_{вк}$ – рентабельність власного капіталу;

$P_{ск}$ – рентабельність сукупного капіталу;

$P_{пр}$ – рентабельність продажу;

МК – мультиплікатор капіталу (фінансовий важель).

Рентабельність продажу характеризує ефективність управління затратами та цінової політики підприємства. Мультиплікатор капіталу характеризує фінансову політику. Чим вищий рівень фінансового важеля, тим вищий ступінь ризику банкрутства підприємства. Проте, разом з тим, вища прибутковість власного капіталу при позитивному ефекті фінансового важеля.

Значення фінансового важеля розраховується за формулою (1.3.13):

$$\frac{\text{Прибуток після сплати податків}}{\text{власний капітал}} = \frac{\text{прибуток}}{\text{сукупний капітал}} * \frac{\text{сукупний капітал}}{\text{власний капітал}} \quad (1.3.13)$$

Аналіз впливу факторів на зміну прибутковості власного капіталу здійснюється будь-яким методом елімінування.

Кредиторська заборгованість – це суми короткотермінових зобов'язань перед постачальниками, робітниками з оплати праці, бюджетом та інших фінансових зобов'язань.

Її обсяг, якісний склад і рух характеризують стан платіжної дисципліни, яка є свідченням стійкості фінансового стану. В процесі аналізу необхідно оцінити обсяг і структуру кредиторської заборгованості, виявити невиправдану її частину і проаналізувати динаміку. Досліджують якість і оборотність кредиторської заборгованості. Водночас, важливою характеристикою оборотності поточних активів може бути оцінка відповідності умов отримання і надання позики. Така відповідність характеризується оборотністю кредиторської заборгованості як наданої (отриманої) підприємством спеціальної позики, що утворюється за умови проведення розрахунків за продукцією чи надані послуги з їх післяплатою. Залежно від стану кредиторської заборгованості (обсяг, структура, термін) залежить фінансовий добробут підприємства.

Проводячи аналіз цього показника, необхідно мати на увазі, що його здійснюють так, як аналіз дебіторської заборгованості. Розраховують показник обороту кредиторської заборгованості як співвідношення річної суми закупок до сальдо кредиторської заборгованості. Цей показник корисно порівняти з оборотом дебіторської заборгованості (1.3.14):

$$\text{Оборот кредиторської заборгованості} = \text{сума закупівель} / \text{сальдо кредиторської заборгованості} \quad (1.3.14)$$

При розрахунку цього показника виникає проблема, як знайти суму закупок. Найважливіше не передбачає розраховувати цей показник. При виконанні таких підрахунків необхідно робити головний акцент на використанні даних аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку.

Вплив величини капіталу на інші показники діяльності підприємства можна побачити за допомогою схеми, приведеної у Додатку Б.

Залежно від мети проведення та виділених кваліфікаційних ознак розрізняють наступні форми аналізу капіталу підприємства (таблиця 1.3.1) [18].

Таблиця 1.3.1 – Основні форми аналізу капіталу підприємства

Ознака	Форми аналізу
За об'єктами дослідження	- аналіз формування капіталу; - аналіз використання капіталу
Залежно від організації проведення	- зовнішній аналіз; - внутрішній аналіз
За ступенем деталізації	- аналіз формування і використання капіталу в цілому по підприємству; - аналіз формування і використання капіталу за видами діяльності; - аналіз формування і використання капіталу за структурними підрозділами
За обсягом дослідження	- повний аналіз капіталу; - тематичний аналіз капіталу
За періодами проведення	- попередній аналіз капіталу; - оперативний аналіз капіталу; - ретроспективний аналіз капіталу; - прогнозний аналіз капіталу

Перелік основних напрямків аналізу капіталу подано у таблиці 1.3.2.

Таблиця 1.3.2 – Основні напрямки аналізу капіталу підприємства

Напрямок аналізу	Види аналізу
Горизонтальний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - порівняння показників звітного періоду з показниками попереднього періоду; - порівняння показників звітного року з показниками аналогічного періоду минулого року; - порівняння показників капіталу за ряд попередніх періодів
Вертикальний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - структурний аналіз капіталу за видами діяльності; - структурний аналіз капіталу за звітний період; - структурний аналіз капіталу за попередній період; - структурний аналіз власного капіталу; - структурний аналіз позикового капіталу
Порівняльний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - порівняльний аналіз показників капіталу підприємства з середньогалузевими значеннями; - порівняльний аналіз показників капіталу підприємства з конкурентами; - порівняльний аналіз показників капіталу підприємства з оптимальними значеннями; - порівняльний аналіз показників капіталу підприємства із запланованими
Коефіцієнтний аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - розрахунок коефіцієнтів оборотності капіталу; - розрахунок показників рентабельності капіталу

Висновок. Залежно від ступеню належності, капітал поділяють на власний та позиковий. Згідно з П(С)БО 2 „Баланс” [34]: власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов’язань. Необхідність у власному капіталі обумовлена вимогами самофінансування підприємства. Власний капітал є основою економічної та фінансової незалежності підприємства. Однак у процесі аналізу необхідно враховувати,

що фінансування діяльності підприємства лише за рахунок власних коштів не завжди вигідне для нього.

Крім того, слід мати на увазі, що якщо ціни на фінансові ресурси є невисокими, а підприємство зможе забезпечити більш високу віддачу на вкладений капітал, ніж платить за кредитні ресурси, то, залучаючи позиковий капітал, воно зможе підвищити рентабельність власного капіталу. Отже, фінансовий стан підприємства залежить, у першу чергу, від оптимальності співвідношень між власним і позиковим капіталом.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає суб'єкт підприємницької діяльності – Відкрите акціонерне товариство «СумБуд» (далі – Товариство), засноване відповідно до наказу регіонального відділення Фонду державного майна України по Сумській області від 11 лютого 1994 року №62 шляхом перетворення державного виробничого проектно-будівельного підприємства „СумБуд”.

Засновниками товариства є акціонери, які належним чином придбали акції та відповідно їх оформили.

Місцезнаходження Товариства – 40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 86.
Ідентифікаційний код підприємства за ЄДРПОУ 14017843.

Мета діяльності товариства: об'єднання майна та участі у підприємницькій діяльності товариства для одержання прибутку в інтересах акціонерів Товариства.

Предметом (видами) діяльності Товариства є:

- будівництво об'єктів виробничого та іншого призначення, соціальної сфери (в тому числі жилих будинків);
- реконструкція (технічне переоснащення) об'єктів;
- монтажі, пусконаладжувальні та будь-які інші роботи, пов'язані із будівництвом;
- капітальний та поточний ремонт об'єктів, реставраційні роботи;
- проектні роботи;
- виробництво та переробка сільськогосподарської продукції;
- надання послуг населенню, в тому числі перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом;
- оптова та роздрібна торгівля;
- будь-яка інша підприємницька діяльність, в тому числі зовнішньоекономічна, яка не заборонена законодавством України.

Товариство є юридичною особою з дати його державної реєстрації.

Товариство має цивільні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до законодавства України та Статуту. Товариство може бути відповідачем та позивачем в суді.

Вищим органом управління товариства є загальні збори акціонерів. Статут підприємства становить 700 000 грн., поділений на 1 400 000 простих іменних акцій номінальною вартістю 0,50 грн. кожна.

Статутний капітал Товариства утворюється з вартості вкладів акціонерів, внесених внаслідок придбання ними акцій.

При вивченні установчих документів ВАТ „СумБуд” було виявлено, що до них належать: статут, статистична довідка про державну реєстрацію, реєстраційне свідоцтво, ліцензії тощо.

Товариство має право продавати, передавати безкоштовно, обмінювати, передавати в оренду юридичним та фізичним особам засоби виробництва та інші матеріальні цінності, використовувати та відчужувати їх іншим способом, якщо це не суперечить законодавству України та Статуту.

Товариство має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку та кутовий штамп, товарний знак, інші необхідні печатки та штампи зі своїм найменуванням і може мати фірмову марку та товарний знак, які затверджуються правлінням Товариства і оформлюються у встановленому законодавством порядку.

Створені Товариством дочірні підприємства, філії та представництва можуть наділятися основними засобами та оборотними коштами, які належать Товариству, на умовах, що визначаються Товариством (на праві власності, безоплатного користування, оренди або інших).

Товариство самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном.

Для оцінки фінансово-господарської діяльності ВАТ „СумБуд” скористаємося даними, наведеними у таблиці 2.1.1.

Таблиця 2.1.1 – Фінансово-економічні показники діяльності ВАТ „СумБуд”

№ п/п	Показник	2008	2009	— Аб.пр.
1	Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	46688,0	91388,0	22350,0
2	Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	38966,6	76153,0	18593,2
3	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(35310,8)	(71460,0)	(18074,6)
4	Чистий прибуток	311,3	896,0	292,35
5	Валюта балансу	115602,1	178227,0	31312,45
6	Власний капітал	55506,6	28979,0	(13263,8)
7	Власний оборотний капітал	(14028,5)	(76820,0)	(31395,8)
8	Кредиторська заборгованість	25005,6	58473,0	16733,7
9	Дебіторська заборгованість	28983,9	50063,0	10539,55

Дані аналізу свідчать, що за 2008-2009 роки доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс на 22350,0 грн., чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зріс на 18593,2 грн., чистий прибуток – на 292,35 грн. А також маємо зменшення таких показників як

собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 18074,6 грн., власний капітал – на 13263,8 грн. та власний оборотний капітал – на 31395,8 грн.

2.2 Синтетичний і аналітичний облік складових власного капіталу

Статутний капітал підприємства — це вартісне вираження основних і оборотних засобів, якими це підприємство володіє. Його фіксують і реєструють в установчих документах, зокрема у договорі учасників і статуті підприємства. Наступні зміни статутного капіталу можуть відбуватися лише за умови зміни статуту і повідомлення про це органу, який його зареєстрував. Статутний капітал може бути сформований за рахунок майна (основних та оборотних засобів), цінних паперів (акцій, облігацій, депозитів), деривативів — права власності на користування природними ресурсами, майном чи обладнанням, на інтелектуальну власність, коштів, у тому числі готівкових та безготівкових, включаючи валюту [4].

Хоч величина статутного капіталу підприємства зафіксована в установчих документах і має дорівнювати сальдо за кредитом рахунку 40 "Статутний капітал", на практиці бувають ситуації, коли його потрібно змінити. Такі зміни відображують як збільшення чи зменшення статутного капіталу.

Так, при розширенні матеріально-технічної бази підприємства (його розбудові, придбанні основних засобів), якщо це відбувалося за рахунок

прибутку підприємства, слід адекватно збільшити статутний капітал. Так само він збільшується при прийманні нових засновників.

Зменшення статутного фонду підприємства може бути внаслідок знищення майна, особливо основних засобів, стихійного лиха чи з інших причин.

За умов як збільшення, так і зменшення статутного капіталу мають бути внесені зміни до статуту підприємства. За кредитом рахунку 40 "Статутний капітал" відображують збільшення статутного капіталу, за дебетом — його зменшення (вилучення) [15].

Аналітичний облік статутного капіталу ведуть за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо [23].

Формування власного капіталу відображують у системі кореспонденції рахунків, яка залежить від особливостей його збільшення за рахунок певних активів (табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1 - Взаємозв'язок рахунків при формуванні власного капіталу

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.
		Д-т	К-т	
1	Відображено формування статутного капіталу на основі статуту підприємства та договору його засновників	46"Неоплачений капітал"	40"Статутний капітал"	200,0
2	Відраховано за рішенням учасників від прибутку на поповнення:			
а)	статутного капіталу	443"Прибуток, використаний у звітному періоді"	40"Статутний капітал"	150,0
б)	пайового капіталу (в сільсько-господарських підприємствах, споживчих товариствах торгівлі)	443"Прибуток, використаний у звітному періоді"	41 "Пайовий капітал"	210,0
в)	резервного фонду	443"Прибуток, використаний у звітному періоді"	43"Резервний капітал"	
3	Відображено розпаювання майна серед членів КСП	40"Статутний капітал"	41 "Пайовий капітал"	1560,0

4	Надійшли внески від засновників:			
а)	готівкою	30"Каса"	46"Неоплачений капітал"	15,0
б)	на рахунок у банку	31"Рахунки в банках"	46"Неоплачений капітал"	80,0
в)	матеріальними цінностями (сировина, молодняк тварин, малоцінні та швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, напівфабрикати, товари) за справедливою вартістю	20"Виробничі запаси", 23"Виробництво", 25"Напівфабрикати", 28"Товари"	46"Неоплачений капітал"	60,0

Продовження таблиці 2.2.1

г)	основними засобами за справедливою вартістю	10"Основні засоби", 15"Капітальні інвестиції"	46"Неоплачений капітал"	35,0
д)	нематеріальними активами за справедливою вартістю	12"Нематеріальні активи"	46"Неоплачений капітал"	10,0
5	Зараховано до статутного капіталу за згодою учасників належну їм суму дивідендів	671"Розрахунки за нарахованими дивідендами"	40"Статутний капітал"	12,0
6	Відображено безоплатне надходження основних засобів	10"Основні засоби"	42"Додатковий капітал"	6,0
7	Зараховано до інших доходів вартість безоплатно отриманих основних засобів після повної амортизації	42"Додатковий капітал"	745"Дохід від безоплатно одержаних активів"	6,0

Зменшення власного капіталу також відображують у системі кореспонденції рахунків, зумовленій певними особливостями (табл. 2.2.2).

Таблиця 2.2.2 - Взаємозв'язок рахунків при списанні власного капіталу

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.
		Д-т	К-т	
1	2	3	4	5

1	Відображено повернення внесків учасників до статутного фонду при їх виході з підприємства	40"Статутний капітал"	672"Розрахунки за іншими виплатами"	100,0
2	Видано суму внесків учасникам	672"Розрахунки за іншими виплатами"	301"Каса в національній валюті", 311"Поточні рахунки в національній валюті"	100,0
3	Списано резервний фонд при ліквідації приватизованого підприємства, який зараховують до нерозподіленого прибутку	43"Резервний капітал"	441"Прибуток нерозподілений"	120,0
4	Те саме за додатковим капіталом	42"Додатковий капітал"	441"Прибуток нерозподілений"	130,0

Продовження таблиці 2.2.2

5	Відображено ПДВ із вартості активів, які будуть розподілені серед учасників після повернення їм внесків у статутний капітал $[(130+120)*0,2/100]$	441"Прибуток нерозподілений"	641"Розрахунки за податками"	50,0
6	Відображено відрахування до Пенсійного фонду та фонду соціального страхування із загальної суми вартості активів, що будуть розподілені серед учасників: $[250,0*(0,32+0,04+0,015)/100]$	441"Прибуток нерозподілений"	651"За пенсійним забезпеченням", 652"За соціальним страхуванням"	93,75

Рахунок 42 "Додатковий капітал" призначено для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки активів і вартість необоротних активів, безоплатно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.

За кредитом рахунку 42 "Додатковий капітал" відображують збільшення додаткового капіталу, за дебетом — його зменшення (табл. 2.2.3).

На субрахунок 421 "Емісійний дохід" обліковують різницю між продажною і номінальною вартістю первісно розміщених акцій.

Субрахунок 422 "Інший вкладений капітал" призначено для обліку іншого вкладеного засновниками підприємств (крім акціонерних товариств) капіталу, що перевищує статутний капітал, інших внесків тощо, без рішень про зміни розміру статутного капіталу [11].

Таблиця 2.2.3 - Операції з додатковим капіталом

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
Емісійний дохід				
1	Відображено статутний капітал акціонерного товариства на основі номінальної вартості випущених акцій	46"Неоплачений капітал"	40"Статутний капітал"	100 000

Продовження таблиці 2.2.3

2	Відображено емісійний дохід (різниця між продажною та номінальною вартістю акцій)	46"Неоплачений капітал"	421"Емісійний дохід"	20 000
Інший вкладений капітал				
1	Відображено додаткові внески засновників товариства (крім акціонерного) без рішення про збільшення статутного капіталу:			
а)	основними засобами	10"Основні засоби"	422 "Інший вкладений капітал"	5 200
б)	нематеріальними активами	12"Нематеріальні активи"		670
в)	виробничими запасами	20"Виробничі запаси"		350
г)	малоцінними та швидкозношуваними предметами	22"Малоцінні та швидкозношувані предмети"		311
д)	грошовими коштами	30 "Каса"; 31 "Рахунки в банках"		2 500
Дооцінка активів				
Первинна дооцінка				
1	Здійснено дооцінку об'єкта основних засобів	10"Основні засоби"	423"Дооцінка активів"	7 500

2	Вираховано суму зносу з дооцінки	423"Дооцінка активів"	131 "Знос основних засобів"	2 500
Дооцінка раніше уцінених об'єктів				
3	Збільшено дохід на суму попередньої уцінки об'єктів	10"Основні засоби"	746 "Інші доходи від звичайної діяльності"	10 000
4	Здійснено дооцінку об'єкта основних засобів	10 "Основні засоби"	423"Дооцінка активів"	7 500
5	Вираховано суму зносу з дооцінки	423"Дооцінка активів"	131 "Знос основних засобів"	3 750

Продовження таблиці 2.2.3

Безоплатно одержані необоротні активи				
1	Зараховано до складу активів безоплатно отримані основні засоби, нематеріальні активи тощо за їх справедливою вартістю	10"Основні засоби"; 11 "Інші необоротні матеріальні активи";	424"Безоплатно одержані необоротні активи"	19 000
		12"Нематеріальні активи"		
2	Нараховано знос за безоплатно одержаними необоротними активами за напрямками використання	23"Виробництво"; 91"Загально-виробничі витрати"; 92"Адміністративні витрати"	13 "Знос необоротних активів"	4 000
3	Відображено дохід у сумі нарахованого зносу	424"Безоплатно одержані необоротні активи"	745"Надзвичайні доходи"	4 000

На субрахунку 423 "Дооцінка активів" відображують суму дооцінки (уцінки) активів, яку здійснюють у випадках, передбачених законодавством та Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

На субрахунку 424 "Безоплатно одержані необоротні активи" відображують вартість необоротних активів, безоплатно одержаних підприємством від інших осіб.

На субрахунку 425 "Інший додатковий капітал" обліковують інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до наведених вище субрахунків.

Рахунок 43 "Резервний капітал" призначено для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. Резервний капітал формують за рахунок щорічних відрахувань не менше як 5% його суми, і в акціонерних товариствах він має перевищувати 15% статутного капіталу.

За кредитом рахунку 43 "Резервний капітал" відображують створення резервів, за дебетом — їх використання (табл. 2.2.4). Сальдо цього рахунку відображує залишок резервного капіталу на кінець звітного періоду.

Аналітичний облік резервного капіталу ведуть за його видами та напрямками використання [23].

Таблиця 2.2.4 - Операції із резервним капіталом

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1	Сформовано резервний капітал за рахунок прибутку звітного року	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	43 "Резервний капітал"	10 000
2	Поповнено резервний капітал за рахунок додаткового капіталу	42 "Додатковий капітал"	43 "Резервний капітал"	5000

3	Частину резервного капіталу використано для збільшення статутного капіталу	43 "Резервний капітал"	40 "Статутний капітал"	3000
4	Частину резервного капіталу використано для покриття збитків минулих звітних періодів	43 "Резервний капітал"	442 "Непокриті збитки"	2500
5	Частину резервного капіталу використано для забезпечення виплати дивідендів за привілейованими акціями	43 "Резервний капітал"	67 "Розрахунки з учасниками"	2900

Початкова величина статутного капіталу дорівнює вартості майна (основних засобів, матеріалів, сировини, товарів, нематеріальних активів) та коштів підприємства. Наступні внески, які повинні зробити засновники підприємства, відображують як зобов'язання учасників. Тому на основі протоколу зборів учасників, де зафіксована сума статутного капіталу та часток кожного з учасників, що підлягають до внесення, складають кореспонденцію рахунків дебет 46 "Неоплачений капітал" — кредит 40 "Статутний капітал" [18].

Таблиця 2.2.5 - Приклад кореспонденції рахунків з неоплаченим капіталом

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1	Фактичне внесення коштів засновниками залежно від того, надійшли кошти готівкою чи в безготівковому порядку	30 "Каса"; 31 "Рахунки в банках"	46 "Неоплачений капітал"	10 000
2	Надходження від засновників основних засобів чи товарно-матеріальних цінностей	10 "Основні засоби"; 20 "Виробничі запаси"	46 "Неоплачений капітал"	5000

При цьому важливою є реальна оцінка вкладу учасників при внесенні ними основних засобів чи товарно-матеріальних цінностей, оскільки нерідко спостерігаються випадки завищення їхньої вартості. Доказами реальної вартості майна, яке вносять засновники підприємства, можуть бути чеки та накладні, які засвідчують придбання. Якщо засновники вносять раніше придбані матеріали чи основні засоби, а теперішня їх вартість незіставна внаслідок впливу інфляції за останні роки, доказом можуть бути довідки постачальників про ціни на аналогічні види майна або його експертна оцінка. Одне з найважливіших питань обліку формування статутного капіталу — дотримання засновниками строків внесення коштів чи майна, оскільки за несвоєчасне внесення законодавством передбачено фінансові санкції у розмірі 10% у розрахунку за рік. Фактичну дату внесення коштів у погашення заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу визначають за виписками банку, касовою книгою чи актом приймання-передання [39].

Аналітичний облік неоплаченого капіталу ведеться за видами розміщення неоплачених акцій і за кожним засновником (учасником) підприємства [23].

Рахунок 46 "Неоплачений капітал" призначено для узагальнення інформації про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства. За його дебетом відображують заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства, за кредитом — її погашення (табл. 2.2.6).

Таблиця 2.2.6 – Операції з обліку неоплаченого капіталу

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1	Відображено заборгованість учасників за внесками до статутного капіталу підприємства	46"Неоплачений капітал"	40"Статутний капітал"	100 000

2	Відображено фактичні внески учасників:			
а)	об'єктами основних засобів	10"Основні засоби"	46"Неоплачений капітал"	100 000
б)	об'єктами нематеріальних активів	12"Нематеріальні активи"	46"Неоплачений капітал"	
в)	цінними паперами	14"Довгострокові фінансові інвестиції"	46"Неоплачений капітал"	
г)	об'єктами незавершеного будівництва	15"Капітальні вкладення"	46"Неоплачений капітал"	
д)	виробничими запасами	20"Виробничі запаси"	46"Неоплачений капітал"	
є)	товарами	28 "Товари"	46"Неоплачений капітал"	
ж)	грошовими коштами	30"Каса"; 31"Рахунки в банках"	46"Неоплачений капітал"	
3	Повернуто вклади учасникам підприємства грошовими коштами	46"Неоплачений капітал"	30"Каса"; 31"Рахунки в банках"	9 000

Продовження таблиці 2.2.6

4	Відображено різницю між продажною і номінальною вартістю акцій	46"Неоплачений капітал"	421"Емісійний дохід"	4 500
5	Відображено заборгованість учасників за викуплені акції власної емісії	46"Неоплачений капітал"	451"Вилучені акції"	27 000

На рахунку 45 "Вилучений капітал" здійснюють облік вилученого капіталу, у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) тощо.

За дебетом рахунку 45 "Вилучений капітал" відображують фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників, за кредитом — вартість анульованих або перепроданих акцій (часток) [11].

Аналітичний облік вилученого капіталу ведуть за видами акцій (вкладів, паїв), іншого вилученого капіталу (табл. 2.2.7) [23].

Таблиця 2.2.7 - Операції з обліку вилученого капіталу

№ п.п.	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
1	2	3	4	5
Облік вилучених акцій				
1	Викуплено акції у акціонерів товариства (500 шт. за викупною вартістю 110 грн. за 1 шт.)	451"Викуплені акції"	30"Каса"; 31"Рахунки в банках"	55000
2	Акціонерним товариством здійснено анулювання 200 акцій (номінальна вартість акції становить 90 грн. за 1 шт.)	40"Статутний капітал"	451"Викуплені акції"	18000
3	Списано за рахунок додаткового капіталу різницю викупної і номінальної вартості анульованих акцій	421"Емісійний дохід"	451"Викуплені акції"	4000

Продовження таблиці 2.2.7

4	Реалізовано підприємством 150 акцій за ціною 100 грн. за 1 шт. (викупна вартість — 110 грн.)	30"Каса"; 31"Рахунки в банках"	451"Викуплені акції"	15000
5	Списано за рахунок додаткового капіталу різницю викупної і продажної вартості реалізованих акцій	421"Емісійний дохід"	451"Викуплені акції"	1500
Облік вилучених вкладів і паїв				
1	Відображено заборгованість підприємства перед одним із пайовиків (вкладників), який прийняв рішення про вихід із складу учасників	452"Вилучені вклади і паї"	672"Розрахунки за іншими виплатами"	20000
		40"Статутний капітал"	452"Вилучені вклади і паї"	20000
Облік іншого вилученого капіталу				
1	Відображено вилучення капіталу засновника підприємства при його виході з складу учасників (крім акцій, паїв і вкладів)	453"Інший вилучений капітал"	672"Розрахунки за іншими виплатами"	30 000
		40 "Статутний капітал"	453 "Інший вилучений капітал"	30 000

Висновок. Підприємства різних організаційно-правових форм мають свої особливості щодо формування власного капіталу, які, відповідно, впливають на відображення пов'язаних з ним операцій в бухгалтерському обліку.

2.3 Аналіз власного капіталу підприємства

У процесі аналізу капіталу підприємства, в першу чергу, досліджують зміни в його структурі, складі та дають їм об'єктивну оцінку з позиції інвесторів та підприємства. Так, установи банків та інших інвесторів цікавить переважно частка власного капіталу у загальному його розмірі. При внутрішньому ж аналізі більше уваги приділяють вивченню динаміки і структури власного капіталу та позикового капіталу, виявляють причини змін окремих складових частин власного та позикового капіталу та дають оцінку цим змінам. Особливу увагу звертають на рух джерел залучених коштів, які поділяють на довгострокові кредити та позики, кредиторську заборгованість, поточні зобов'язання за розрахунками (таблиця 2.3.1). В ході аналізу виділяють тенденції змін обсягів та частки кредитів банку та позик, які не погашені у строк. Збільшення їх абсолютної суми та питомої ваги свідчить про наявність на підприємстві значних фінансових ускладнень. Проводять також порівняння структури активів та пасивів балансу, оцінку факторів, які впливають на співвідношення власного та позикового капіталу, а отже і на фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 2.3.1 - Групування статей балансу для аналізу капіталу підприємства

Капітал	Код рядка балансу
1. Капітал разом	640
2. Власний капітал	380
2.1. Власний оборотний капітал	260+270 до 1 року – 620-430 до 1 року – 630 до 1 року

3. Позиковий капітал	430+480+620+630
3.1. Довгострокові зобов'язання	430 понад 1 рік+480+630 понад 1 рік
3.2. Короткострокові кредити та позики	500+510
3.3. Поточні зобов'язання за розрахунками	430 до 1 року+620+630 до 1 року-500-510

У таблиці 2.3.2 наведено склад і структуру капіталу аналізованого підприємства. Зазначимо, що підприємство станом на кінець 2009 року має загальний розмір капіталу 194,8 тис. грн. За останні 2 роки спостерігаємо його зменшення на 32,3 тис.грн. порівняно з 2007 роком та на 15,2 тис.грн. відносно 2008 року. Основну частку у валюті станом на кінець звітного року займає позиковий капітал, його розмір становить 134,9 тис.грн. або 69,3 % від сукупного капіталу.

Таблиця 2.3.2 - Склад і структура капіталу підприємства (станом на кінець року)

Статті балансу	2007 рік		2008 рік		2009 рік		Аб.пр.	Тр
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %		
Капітал, разом	230,7	100,0	213,6	100,0	194,8	100,00	(17,95)	91,89
1. Власний капітал	121,6	52,7	97,2	45,5	59,9	30,7	(30,85)	70,19
1.1. Статутний капітал	29,2	12,6	29,2	13,6	29,2	15,0	0	100,00
1.2. Інший додатковий капітал	161,7	70,1	161,7	75,7	161,7	83,0	0	100,00
1.3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(69,3)	(30,0)	(93,7)	(43,8)	(131,0)	(67,3)	(30,85)	137,49
2. Позиковий капітал	109,1	47,3	116,4	54,5	134,9	69,3	12,9	111,20
2.1. Короткострокові зобов'язання	109,1	47,3	116,4	54,5	134,9	69,3	12,9	111,20

2.1.1.Поточні зобов'язання розрахунками	за	109,1	47,3	116,4	54,5	134,9	69,3	12,9	111,20
---	----	-------	------	-------	------	-------	------	------	--------

Головною причиною низького розміру власного капіталу протягом аналізованого періоду є наявність непокритих збитків. Їх розмір на кінець 2009 року склав 131,0 тис.грн. Це призвело до порушення основних принципів господарювання, в результаті чого підприємство не лише втратило можливість здійснювати самофінансування, але й виконувати умови самоокупності виробництва.

За період, що аналізувався, відбулося зростання позикового капіталу на 12,9 тис.грн., також маємо непокритий збиток – (67,3) тис.грн., що призвело до зменшення власного капіталу на 30,85 тис.грн.

Широкого розповсюдження останнім часом набуло використання шахового балансу, основною метою якого є оцінка складу джерел фінансування майна підприємства. Ідея його побудови належить відомим аналітикам минулого століття (зокрема, Кміцикевич О. Р., Фалькович Л. О.) [18] та набула свого розвитку у працях сучасних теоретиків. При цьому, баланс підприємства подається як матриця, рядки якої — це статті активу балансу, а графи — статті пасиву.

При заповненні шахового балансу доцільно дотримуватись наступної послідовності:

1. Вибрати розмір матриці. Він може відповідати кількості статей активу і пасиву балансу, або обмеженим кількістю статей аналітичного агрегованого балансу.
2. Заповнити підсумкові рядки та графи відповідно до вихідного балансу.
3. Послідовно вибирати джерела фінансування майна підприємства, починаючи з першого рядка активу балансу.
4. Перевірити правильність підрахунку балансових підсумків за рядками та графами.

Джерела фінансування обирають у послідовності, яка наведена у таблиці 2.3.3 у межах залишку коштів. Якщо постає потреба залучення для покриття

певного виду активу, інших джерел (які не ввійшли до наведеного переліку), то це свідчить про неефективне використання капіталу або іммобілізацію коштів.

Шаховий баланс аналізованого підприємства станом на кінець 2006—2009 років наведено у таблиці 2.3.3. Записи у таблиці проведено у такій послідовності: перший рядок — інформація балансу підприємства станом на кінець 2006 року, другий—2007 року, третій — 2008 року, четвертий — 2009 року.

Різницевий шаховий баланс, який дозволяє виявити зміни у складі джерел покриття активів підприємства, представлено в таблиці 2.3.4. При заповненні таблиці були враховані відхилення показників балансу, а саме: перший рядок – 2007 року від 2006 року; другий рядок – 2008 року від 2007 року; третій рядок – 2009 року від 2008 року.

Таким чином, за період з 2007 по 2009 роки відмічаємо наступні зміни у структурі пасивів:

- спостерігається погіршення структури капіталу, про що свідчить зростання суми та питомої ваги залучених коштів, і, у першу чергу, кредиторської заборгованості товарного характеру для фінансування поточної діяльності підприємства;
- за рахунок позикового капіталу підприємство упродовж трьох років повністю фінансує оборотні активи, що підтверджує висновки, зроблені раніше, про відсутність власного оборотного капіталу;
- позиковий капітал є джерелом покриття і необоротних активів, причому, станом на кінець 2009 року частка позикового капіталу у фінансуванні необоротних активів складає 65,5 % проти 21,2 % у 2007 році.

Таблиця 2.3.3 - Послідовність вибору джерел фінансування майна підприємства

Статті активу	Статті пасиву
---------------	---------------

Необоротні активи	Статутний капітал
	Прибуток
	Довгострокові зобов'язання
Запаси	Залишок статутного капіталу
	Залишок прибутку
	Залишок довгострокових зобов'язань
	Короткострокові кредити та позики
	Кредиторська заборгованість
Дебіторська заборгованість	Залишок кредиторської заборгованості
	Залишок короткострокових кредитів та позик
Поточні фінансові інвестиції	Залишок прибутку
	Залишок кредиторської заборгованості
Грошові кошти та їх еквіваленти	Залишок прибутку
	Довгострокові та короткострокові кредити та позики
	Залишок кредиторської заборгованості

Таблиця 2.3.4 - Шаховий баланс підприємства (станом на кінець 2006, 2007, 2008, 2009 років)

Актив	Статутний капітал	Інший додатковий капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Власний капітал	Поточні зобов'язання	Позиковий капітал	Баланс
Необоротні активи	29,2	161,7	(17,8)	173,1	46,5	46,5	219,6
	29,2	161,7	(69,3)	121,6	92,4	92,4	214,0
	29,2	161,7	(93,7)	97,2	91,3	91,3	188,5
	29,2	161,7	(131,0)	59,9	113,9	113,9	173,8
Запаси	-	-	-	-	20,3	20,3	20,3
	-	-	-	-	7,3	7,3	7,3
	-	-	-	-	10,6	10,6	10,6
	-	-	-	-	7,8	7,8	7,8
Дебіторська заборгованість	-	-	-	-	19,7	19,7	19,7
	-	-	-	-	6,6	6,6	6,6
	-	-	-	-	11,7	11,7	11,7
	-	-	-	-	11,4	11,4	11,4

Грошові кошти	-	-	-	-			-
	-	-	-	-	2,8	2,8	2,8
	-	-	-	-	2,8	2,8	2,8
	-	-	-	-	1,8	1,8	1,8
Оборотні активи	-	-	-	-	40,0	40,0	40,0
	-	-	-	-	16,7	16,7	16,7
	-	-	-	-	25,1	25,1	25,1
	-	-	-	-	21,0	21,0	21,0
Баланс	29,2	161,7	(17,8)	173,1	86,5	86,5	259,6
	29,2	161,7	(69,3)	212,6	109,1	109,1	230,7
	29,2	161,7	(93,7)	97,2	116,4	116,4	213,6
	29,2	161,7	(131,0)	59,9	134,9	134,9	194,8

Таблиця 2.3.5 - Різницевий шаховий баланс підприємства (станом на кінець 2006, 2007, 2008, 2009 років)

Актив	Статутний капітал	Інший додатковий капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Власний капітал	Поточні зобов'язання	Позиковий капітал	Баланс
Необоротні активи	-	-	(+51,5)	-51,5	+45,9	+45,9	-5,6
	-	-	(+24,4)	-24,4	-1,1	-1,1	-25,5
	-	-	(+37,3)	-37,3	+22,6	+22,6	-14,7
Запаси	-	-	-	-	-13,0	-13,0	-13,0
	-	-	-	-	+3,3	+3,3	+3,3
	-	-	-	-	-2,8	-2,8	2,8
Дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-13,1	-13,1	-13,1
	-	-	-	-	+5,1	+5,1	+5,1
	-	-	-	-	-0,3	-0,3	-0,3

Грошові кошти	-	-	-	-	+2,8	+2,8	+2,8
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-1,0	-1,0	-1,0
Оборотні активи	-	-	-	-	-23,3	-23,3	-23,3
	-	-	-	-	+8,4	+8,4	+8,4
	-	-	-	-	-4,1	-4,1	-4,1
Баланс	-	-	+51,5	-51,5	+22,6	+22,6	-28,9
	-	-	+24,4	-24,4	+7,3	+7,3	-17,1
	-	-	+37,3	-37,3	+18,5	+18,5	-18,8

Таким чином, ситуація, що склалася у сфері фінансування негативно характеризує фінансово-господарську діяльність, оскільки свідчить про високий рівень залежності підприємства від зовнішніх інвесторів.

Можливості аналізу власного капіталу значно розширюються при умові використання звіту про власний капітал, інформації поточного обліку. Застосування звіту дає змогу виявити джерела надходження та використання власного капіталу підприємства у звітному році (таблиця 2.3.6).

Таблиця 2.3.6 - Рух власного капіталу підприємства у 2009 році, тис. грн.

Статті	Статутний капітал	Інший додатковий капітал	Нерозподілений прибуток	Разом
Залишок на початок року	29,2	161,7	-93,7	97,2
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	—	—	-37,3	-37,3
Разом змін у капіталі	—	—	-37,3	-37,3
Залишок на кінець року	29,2	161,7	-131,0	59,9

Отже, інформація таблиці 2.3.6 ще раз засвідчує що підприємство використовує власний капітал на покриття збитків звітного та попередніх років.

Доцільним є також розрахунок питомої ваги сум надходження та вибуття за статтями звіту про власний капітал та їх змін в абсолютній сумі та відсотках, коефіцієнт надходження та використання капіталу.

Коефіцієнт надходження капіталу розраховують:

Надходження капіталу за звітний період : Залишок капіталу на кінець звітного періоду

Коефіцієнт використання (вибуття) капіталу розраховують:

Використання капіталу за звітний період : Залишок капіталу на початок звітного періоду

За розрахунками коефіцієнт використання (вибуття) капіталу по підприємству складає відповідно: у 2007 році— 0,298; у 2008 році — 0,259; у 2009 році — 0,384, а отже має тенденцію до зростання. Аналізуючи власний капітал, необхідно звернути увагу на співвідношення коефіцієнтів надходження та використання капіталу. Коли значення коефіцієнта вибуття вище ніж коефіцієнта надходження капіталу, то це є свідченням негативних змін зменшення розміру власного капіталу, погіршення його структури.

Рентабельність як показник дає уявлення про достатність (недостатність) прибутку порівняно з іншими окремими величинами, які впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства. При визначенні показника рентабельності прибуток (у чисельнику) співвідноситься з чинниками, які мають найзначніший вплив на його отримання. Безумовно, одним з таких чинників є витрати. Адже від того, що і скільки ми вкладаємо, залежить величина прибутку, який нам надходить у ціні реалізації разом з компенсацією понесених витрат. Однак, необхідно знати, що витрачатися на виробництво (торгівлю чи інший вид статутної діяльності) можна лише за наявності коштів для здійснення цих витрат. Ці кошти, вкладені в бізнес називаються інвестиціями.

Зрозуміло, що кожному з інвесторів набагато цікавіше знати прибутковість (рентабельність) його власних інвестицій, ніж рентабельність понесених підприємством витрат.

Якщо до цього часу серед показників рентабельності найбільш відомим був згаданий вище показник прибутковості інвестицій підприємства у вже

виготовлений, а іноді навіть реалізований кінцевий продукт, то сьогодні дедалі більшого значення набуває показник прибутковості коштів, інвестованих засновниками (акціонерами) в діяльність підприємства взагалі. Річ у тому, що перший з цих показників, як би він не задовольняв керівника, не може дати уявлення про ефективність використання капіталу. Адже значна його частина залишилася за межами витрат на реалізовану продукцію: в товарах, запасах, коштах і дебіторах. Мати великі залишки по цих статтях не вигідно. Розмір оборотного (робочого) капіталу не повинен бути ні великим ні малим. Він повинен бути оптимальним. Можна досягти великої рентабельності витрат на готову (або реалізовану) продукцію і при цьому мати вельми низьку рентабельність власного капіталу, через те, що значна його частина не працює, а здебільшого пролежує на складах або (чого доброго) надто довго кредитує покупців. У зв'язку з такою постановкою питання наведемо декілька окремих показників рентабельності.

Таблиця 2.3.7 - Показники рентабельності

Показник	Нормативні значення	2008	2009	2008	2009
Коефіцієнт рентабельності продаж по балансовому прибутку	Кр (б) > 11%	25,21	19,19	18,46	15,09
Коефіцієнт рентабельності інвестицій	Кр.ін. > 10%	70,86	50,52	18,46	17,40
Показник рентабельності власного капіталу	Кр.кап > 12%	153,58	77,26	21,12	21,17

Аналізуючи вищенаведену таблицю можна зробити висновок, що усі показники рентабельності у 2009 році знаходяться у межах, вищих за нормативне значення, що свідчить про ефективне управління підприємством та розпорядження власними ресурсами.

Коефіцієнт рентабельності інвестицій характеризує ефективність використання підприємством всіх ресурсів, які є в його розпорядженні, незалежно від джерел їх залучення. Це важливий індикатор конкурентноздатності. І, хоча цей показник в великій мірі залежить від

галузі, з таблиці видно, що ефективність використання всіх ресурсів у 2008 році погіршувалась в часі, але показник лишався вище нормативного. У 2009 році цей коефіцієнт значно покращився, що вказує на зростання конкурентноздатності підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу показує, скільки грошових одиниць прибутку заробила кожна одиниця власних коштів. Цей показник у 1997 році значно перевищував базовий, потім до 2008 року він мав стійку тенденцію до зменшення, але знаходився в межах нормативного і лише у 2009 році він почав знову зростати.

Аналізуючи показники рентабельності, можна зробити висновок, що рентабельність продажу ВАТ "СумБуд" дуже добра. Початок зростання коефіцієнту рентабельності інвестицій у 2009 році при позитивних показниках рентабельності власного капіталу свідчить про підвищення ефективності використання залучених коштів у 2009 році.

І взагалі, можна зробити висновок, що після критичного для підприємства 2008 року показники рентабельності стабілізувались і продовжують утримуватись на достатньо високому для підприємства рівні. Це вказує на ефективну та виважену політику управління підприємством.

Показники платоспроможності та фінансової незалежності характеризують фінансову стабільність підприємства та наявність фінансових джерел, достатніх для покриття необхідних запасів і витрат.

Таблиця 2.3.8 - Аналіз платоспроможності підприємства

Показник	Нормативні значення	2006	2007	2008	2009
Узагальнюючий показник платоспроможності	УПП > 0	-2662	-1720	-8360,5	-1538,5
Коефіцієнт автономності	Ка < 1-добре Ка = 1 - задовільно Ка >1- погано	0,14	0,22	0,24	0,18

Коефіцієнт маневровості	К _м > 0,5-добре К _м = 0,5-задовільно К _м < 0,5 - погано	0,10	0,09	0,06	0,12
Коефіцієнт покриття запасів і затрат власними коштами	К _п > 0,8 - дуже добре 0,6<К _п <0,8- добре К _п =0,6 - погано К _п <0,6 -дуже погано	0,71	0,69	0,39	0,90
Коефіцієнт фінансової незалежності	К _н : 0,5-0,8	0,87	0,82	0,80	0,85
Коефіцієнт співвідношення суми зобов'язань до суми активів	Кз/а: 0,2-0,5	0,13	0,18	0,20	0,15

Аналізуючи узагальнюючий показник платоспроможності, можна зробити висновок, що підприємству на протязі 2006-2008 років не вистачало фінансових джерел для покриття запасів та затрат і воно було вимушене залучати короткострокові кредити та позикові кошти. У 2009 році узагальнюючий показник платоспроможності значно покращився, що вказує на тенденцію до підвищення платоспроможності підприємства, але цей коефіцієнт все ще має від'ємне значення.

Коефіцієнт автономності (К_а), який характеризує фінансову незалежність підприємства, в інтервалі 2006-2008-х років знаходився в доброму стані. У 2009 році цей показник зменшився на 0,06, що вказує на позитивну тенденцію зниження в структурі капіталу частки залучених коштів.

Коефіцієнти співвідношення суми зобов'язань до суми активів та фінансової незалежності (К_н) мали у 2009 році відхилення від нормативного показника, але незначне. На даний час можна сказати, що ці коефіцієнти знаходяться у нормативному інтервалі значень.

Досить істотно покращились у 2009 році коефіцієнти маневровості власних коштів (К_м) та покриття запасів і затрат власними коштами (К_п), що свідчить про значе збільшення частки власних коштів в структурі капіталу у порівнянні з 2008 та 2009 роками.

Враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок про те, на протязі 2009 року підприємству вдалось значно покращити фінансову незалежність та маневровість власних коштів.

Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності є однією з найголовніших задач підприємства, метою якого є успішна (тобто з отриманням прибутку) діяльність в сучасних економічних умовах. Відношення вартості оборотних матеріальних засобів, а також власних та позичених джерел їх формування визначає стійкість фінансового стану підприємства. Забезпеченість запасів та витрат джерелами формування є сутністю фінансової стійкості, в той час як платоспроможність є її зовнішнім проявом. Забезпеченість запасів та витрат є причиною, яка визначає міру платоспроможності або неплатоспроможності, та настає внаслідок забезпеченості.

Найбільш ліквідними активами є грошові кошти (ними одразу можна покрити борги), а також поточна дебіторська заборгованість. При цьому поточна дебіторська заборгованість враховується лише у разі вжиття певних заходів щодо її погашення, тобто коли є впевненість у скорому її перетворенні на грошові кошти. До високоліквідних активів належать також цінні папери, котрі враховуються у складі короткострокових фінансових вкладень.

Менш ліквідними активами вважаються товари, готова продукція, запаси, незавершене виробництво.

Ліквідність балансу разом з платоспроможністю є критерієм оцінки фінансового стану підприємства. Вона характеризує ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами. Аналіз ліквідності балансу підприємства дає можливість оцінити здатність та ймовірність повернення ним запозичених коштів.

Таблиця 2.3.9 - Аналіз ліквідності підприємства

Показник	Нормативне значення	2006	2007	2008	2009
Коефіцієнт загальної ліквідності	не менше 2- 2,5	1,68	1,43	1,23	1,22
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	не менше 0,2- 0,25	0,00	0,01	0,04	0,04
Чистий оборотний капітал (тис.грн.)	Чок > 0	6449	8235	8055,6	7545,6

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, наскільки обсяг поточних зобов'язань за кредитами і розрахунками можна погасити за рахунок усіх мобілізованих оборотних активів. З таблиці видно, що загальна ліквідність у 2006-2008 роках була незадовільною. У 2009 році цей показник понизився, але ненабагато (на 0,01). Можна сказати, що підприємству вдалось втриматись на протязі року від його подальшого зниження, тобто стабілізувати.

Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності свідчить про те, що короткострокові зобов'язання не можуть бути погашені негайно швидко ліквідними грошовими коштами та цінними паперами. У 2009 році цей показник не змінився.

Показник чистого оборотного капіталу, якщо він є від'ємною величиною, свідчить про те, що підприємство не зможе своєчасно погасити короткострокові зобов'язання і не має власних резервів для розширення діяльності, але в даному випадку у ВАТ "СумБуд" зазначений коефіцієнт має добре значення. В той же час слід звернути увагу на те, що у 2009 році цей показник хоч і знаходився у межах норми, але зменшився в порівнянні з минулим роком.

Коефіцієнти ділової активності (оборотності) ВАТ "СумБуд" дають змогу проаналізувати, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти.

Таблиця 2.3.10 - Показники ділової активності підприємства

Показник	Нормативні значення	2006	2007	2008	2009
----------	---------------------	------	------	------	------

Коефіцієнт оборотності робочого капіталу	Розглядається в динаміці	11,56	12,41	13,07	10,28
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (дні)	Кдз<30-дуже добре 30<Кдз<45-добре 45<Кдз<60-задов. 60<Кдз<90-погано 90<Кдз-д.погано	15,58	43,09	53,02	44,20
Індекс зростання ділової активності	i>к.інфл.-добре i=к.інфл.-задов. I<к.інфл.-погано	4,46	1,19	1,50	1,10
Коефіцієнт інфляції	-	1,34	1,10	1,15	1,19

Динаміка коефіцієнту оборотності робочого капіталу свідчить про зниження оборотності капіталу. І в порівнянні з 2006 роком, можна сказати, що оборотний капітал став менш ефективно використовуватись, але коефіцієнт досить непоганий.

Аналізуючи коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, бачимо, що він знаходиться в межах "задовільно", але у 2009 році цей показник максимально приблизився до значення "добре".

В індексі зростання ділової активності просліджуються коливання, більш того, можна сказати, що вони носять циклічний характер. Цей індекс повинен бути більшим коефіцієнта інфляції за відповідний рік. За результатами вищенаведеної таблиці можна сказати, що індекс зростання ділової активності в 2006-2008 роках перевищував коефіцієнт інфляції, а у 2009 році він почав знижуватись.

Аналізуючи показники ділової активності, можна зробити висновок, що навіть незважаючи на зниження коефіцієнту оборотності робочого капіталу та індексу ділової активності у 2009 році, підприємство в цілому працює досить ефективно.

Висновок. Підводячи загальний підсумок вищевказаному, вважаємо, що за минулий 2009 рік ВАТ "СумБуд" суттєво покращив власне фінансове становище.

Але, в той же час підприємство продовжує політику використання короткострокових внутрішніх кредитів (заборгованість за якими на початок 2009 року складала 2000 тис. грн., і зросла наприкінці 2009 року до 8850,1

тис. грн.) І якщо можна зрозуміти необхідність залучення деяких кредитних ресурсів на протязі року в зв'язку з тим, що дефіцит власного оборотного капіталу не дає змоги підприємству розширювати діяльність за рахунок своїх резервів, то ті умови, на яких ці ресурси залучаються, а саме - непомірно високі відсоткові ставки обслуговування можуть поставити підприємство у досить скрутне становище. Така політика управління приносить деякий тимчасовий ефект поліпшення фінансового стану підприємства, але в результаті призводить його до фінансової нестабільності.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ТА УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

3.1 Вдосконалення ведення обліку операцій з формування статутного капіталу акціонерного товариства

З часу введення національних стандартів та Інструкції № 291 [16] бухгалтерський облік елементів власного капіталу вважається найбільш вивченим і відомим, але це лише на перший погляд. Слід зазначити, що поза увагою спеціалістів залишились питання щодо відображення формування статутного капіталу та обліку вилученого капіталу. Тому питання про доцільність їх вирішення з урахуванням накопиченого практичного досвіду потрібно ставити знову з погляду необхідності удосконалення практики бухгалтерського обліку - формування статутного капіталу та обліку вилученого капіталу акціонерного товариства.

Відомо, що відображення елементів власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства, норм чинного законодавства та порядку формування власного капіталу цих підприємств. Розглянемо

проблемні питання щодо обліку операцій з формування статутного капіталу акціонерного товариства.

Для того, щоб розібратися з цим питанням, звернемося до порядку утворення акціонерного товариства. Згідно із Законом України про господарські товариства [35] акціонерним визнається товариство, статутний капітал якого складається з певної кількості акцій однакової номінальної вартості і яке відповідає за зобов'язаннями тільки своїм майном.

Отже, для створення акціонерного товариства засновники повинні оголосити про створення акціонерного товариства, здійснити підписку на акції, провести установчі збори і державну реєстрацію.

Під час підписки потенційні акціонери зобов'язані внести на рахунок засновників не менше 10 % вартості акцій, на які підписалися. Після чого вони отримують письмове зобов'язання про продаж відповідної кількості акцій. До дня скликання установчих зборів особи, які підписалися на акції, повинні внести з урахуванням попереднього внеску не менше 30 % їх номінальної вартості.

Слід зазначити, що на етапі реєстрації інформації про випуск і підписку на акції, коли тільки залучаються кошти засновників та передплатників, існування самого акціонерного товариства є невизначеним, тому що може виникнути ситуація, коли підпискою не покрито 60 % загальної кількості акцій. Нагадаємо, що згідно зі ст. 30 Закону України "Про господарські товариства" [35], акціонерне товариство вважається не створеним, якщо на етапі підписки незатребуваними залишилися більше 40 % загальної кількості акцій. Отже, на етапі реєстрації інформації про випуск і підписки на акції, розмір статутного капіталу є невизначеним. Ми вважаємо, що в цьому випадку не можна здійснювати відображення 10 % і 30 % внесків потенційних акціонерів традиційним записом: за дебетом 46 "Неоплачений капітал" та за кредитом 40 "Статутний капітал", тому що відповідно до чинного законодавства України облік статутного капіталу акціонерного

товариства починається як облік капіталу з моменту фактичного розміщення акцій.

До реєстрації звіту про проведення підписки на акції та проведення установчих зборів акціонерів, де приймається рішення про створення товариства та затверджується розмір статутного капіталу, внески потенційних акціонерів слід відображати на рахунку 68 "Розрахунки за іншими операціями", субрахунок 685 "Розрахунки з іншими кредиторами", на підставі укладених договорів за кожним учасником (засновником) окремо. При цьому бухгалтерський запис, який необхідно скласти на дату здійснення внеску (не менше 10 % вартості підписаних акцій або 30 % номінальної вартості акцій), наведено у табл. 3.1.1:

Таблиця 3.1.1 – Приклад кореспонденцій при здійсненні внесків

№ п.п.	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	10 «Основні засоби»	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	3300
2	12 «Нематеріальні активи»	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	2500
3	14 "Довгострокові фінансові інвестиції"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	1000
4	20 "Виробничі запаси"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	850
5	30 "Каса"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	4200
6	31 "Рахунки в банках"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	2400
7	35 "Поточні фінансові інвестиції"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"	1200

Після проведення установчих зборів, реєстрації випуску акцій і статутного капіталу товариства відображається формування статутного капіталу на фактичну суму розміщених акцій. При цьому складають загальноприйнятий запис: Д-т 46 "Неоплачений капітал", К-т 40 "Статутний капітал".

Результатом реєстрації статутного капіталу є зміна відносин між передплатниками і товариством. Це означає, що попередні внески потенційних акціонерів переходять із складу заборгованості до складу власного капіталу акціонерного товариства. Ця зміна взаємовідносин відображається шляхом списання поточних зобов'язань товариства на зменшення їх заборгованості як акціонерів за неоплачені акції, що буде відображено в обліку наступним записом: Д-т 685 "Розрахунки з іншими кредиторами", К-т 46 "Неоплачений капітал".

У подальшому всі надходження учасників акціонерного товариства зменшують їх заборгованість за акції, на які вони підписалися. Наступна оплата акцій буде відображатися традиційним записом: Д-т "Рахунки активів", К-т 46 "Неоплачений капітал".

Таким чином, дослідження окремих питань бухгалтерського обліку формування власного капіталу акціонерного товариства дозволяє нам зробити наступні висновки: до реєстрації звіту про проведення підписки на акції та проведення установчих зборів внески потенційних акціонерів (не менше 10 % вартості підписаних акцій або 30 % номінальної вартості акцій) відображати на субрахунку 685 "Розрахунки з іншими кредиторами" на підставі укладених договорів з кожним учасником (засновником) окремо.

3.2 Вдосконалення управління капіталом підприємства з використанням методології аналізу структури капіталу

Розглянемо деякі приклади застосування теорії традиційного підходу до аналізу структури капіталу та управління ним, використовуючи нищенаведені формули.

Приклад №1. Припустимо, ВАТ „СумБуд” має розмір ринкової капіталізації $E=700000$ грн., при цьому число акцій підприємства в обігу $N_s=100000$ шт. Величина боргових зобов'язань підприємства складає

$D=800000$ грн. при середній вартості боргу $k_d=25\%$. Весь річний прибуток після сплати податків - 300000 грн. був виплачений акціонерам, тобто $D_1=300000$ грн. Ставка податку на прибуток $r=30\%$.

Ціна однієї акції підприємства складає:

$$S_1 = E / N_s = 700000 / 100000 = 7 \text{ грн.}$$

Дивіденди на одну акцію:

$$Div_1 = DIV / N_s = 300000 / 100000 = 3 \text{ грн.}$$

З огляду на те, що $D_1 = (1 - r) * P_1$, прибуток визначимо по формулі (3.2.1):

$$P_1 = DIV / 1 - r = 300000 / 1 - 0.30 = 428571 \text{ грн.} \quad (3.2.1)$$

Загальна ринкова ціна підприємства складає по формулі (3.2.2):

$$T_1 = E_1 + D_1 = 700000 + 800000 = 1500000 \text{ грн.} \quad (3.2.2)$$

Вартість власного капіталу визначимо по формулі (3.2.3):

$$k_{a1} = DIV / E_1 = 300000 / 700000 = 0.43 \text{ чи } 0,43\% \quad (3.2.3)$$

Відповідно до співвідношення (3.2.4) знайдемо відсотки по боргу:

$$I_1 = k_{a1} * D_1 = 0.25 * 800000 = 200\,000 \text{ грн.} \quad (3.2.4)$$

Коефіцієнт структури капіталу підприємства визначимо по формулі (3.2.5):

$$X_1 = D_1 / D_1 + E_1 = 800\,000 / 700\,000 + 800\,000 = 0.53 \quad (3.2.5)$$

Використовуючи формулу (3.2.6), знайдемо середню вартість капіталу підприємства:

$$k_{a1} = 0.43 * (1-0.53) + (1-0.35) * 0.53 * 0.25 = 0.29 \text{ чи } 29\% \quad (3.2.6)$$

Результати розрахунку прикладу №1 проілюстровані на рисунку 3.2.1 (крапка x1). Розглянемо як зміняться показники підприємства при зміні структури капіталу.

Припустимо, що правління підприємства прийняло рішення зробити емісію акцій у кількості DN=30000 шт., при цьому переслідуючи наступні цілі:

- 1) розширити коло акціонерів фірми;
- 2) скоротити частку боргу в капіталі фірми;
- 3) зменшити середню ставку відсотка по позикових засобах шляхом погашення більш "дорогих" кредитів за рахунок виручених від емісії акцій засобів.

Визначимо можливі результати від додаткової емісії акцій.

Доход фірми до сплати податку і відсотків дорівнює сумі прибутку і відсотків по боргу (3.2.7):

$$EBI = P + I, \quad (3.2.7)$$

де: EBI - очікуваний доход фірми до сплати податку і відсотків.

Припустимо, що EBI підприємства в наступні періоди не зміниться.

Якщо - EBI1 очікуваний доход фірми до сплати податку і відсотків у початковий момент (до додаткової емісії акцій) і EBI2 - очікуваний доход фірми до сплати податку і відсотків у наступний момент (після додаткової емісії акцій), то $EBI1 = EBI2$. Звідси випливає: $P1 + I1 = P2 + I2$.

Використовуючи дані приклада №1, знайдемо :

$$EBI_1 = P_1 + I_1 = 428571 + 200000 = 628571 \text{ (грн.)}$$

Обсяг виручених засобів після продажу додаткової емісії акції:

$$Q = DN * S_1 = 30000 * 7 = 210000 \text{ (грн.)},$$

де $S_1 = 7$ грн. - ринкова ціна акції.

Величина боргу після емісії акцій:

$$D_2 = D_1 - Q = 800000 - 210000 = 590000 \text{ (грн.)}.$$

Після погашення боргових зобов'язань з найвищими процентними ставками вартість боргу зменшилася до $K_{d2} 0,23$.

Тоді відсотки по боргу складуть:

$$I_2 = K_{d2} * D_2 = 0,23 * 590000 = 135700 \text{ (грн.)}.$$

Використовуючи рівняння $EBI_2 = P_2 + I_2$, знайдемо прибуток

$$P_2 = EBI_2 - I_2 = 628571 - 135700 = 492871 \text{ (грн.)}.$$

Оскільки весь прибуток після сплати податку направляється на виплату дивідендів, то: $DI_2 = (1 - r) * P_2 = (1 - 0,35) * 492871 = 320366$ грн.

Величина дивіденду на одну акцію підприємства після емісії:

$$D_{iv2} = DIV_2 / N_{s1} + \Delta N = 320366 / 100\ 000 + 30\ 000 = 2.46 \text{ грн.}$$

Припустимо, що при збільшенні частки власного капіталу в загальному капіталі підприємства и як наслідок скорочення ступеня фінансового ризику, вартість власного капіталу зменшилася на 2% у порівнянні зі значенням вартості власного капіталу до емісії, тобто $k_{e2} = k_{e1} - 0,02 = 0,43 - 0,02 = 0,41$.

Ціну акції підприємства після емісії знайдемо з вираження:

$$S_2 = D_{iv2} / K_{a2} = 2.46 / 0.41 = 6 \text{ грн.}$$

Ринкова ціна акціонерного капіталу після емісії:

$$E_2 = S_2 * (N_{s1} + \Delta N) = 6 * (100\ 000 + 30\ 000) = 780\ 000 \text{ грн.}$$

Загальна ціна капіталу фірми після емісії:

$$T_2 = D_2 + E_2 = 590000 + 780000 = 1370000 \text{ (грн.)}.$$

Коефіцієнт структури капіталу:

$$X_2 = D_2 / T_2 = 590\ 000 / 1370\ 000 = 0.43$$

Середня вартість капіталу підприємства після емісії акцій:

$$k_{a2} = 0.41 * (1 - 0.42) + (1 - 0.35) * 0.42 * 0.23 = 0.3 \text{ чи } 30\%.$$

Результатам розрахунку приклада №2 відповідає крапка x_2 на рисунку 3.2.1:

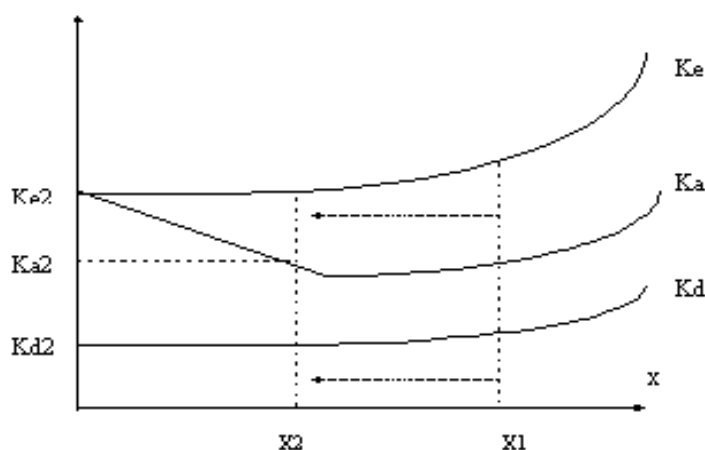

Рисунок 3.2.1 - Ілюстрація конкретного приклада взаємозв'язку вартості капіталу і коефіцієнта структури капіталу

Зіставляючи значення результатів цих прикладів, можна зробити наступний прогноз про можливу зміну фінансових показників:

1. Збільшення частки власного капіталу в структурі капіталу підприємства зменшило значення коефіцієнта структури капіталу з $x_1 = 0,53$ до $x_2 = 0,43$. Оскільки коефіцієнт структури капіталу є показником фінансового ризику фірми, то можна сказати про скорочення фінансової складової загального ризику.

2. Зменшення фінансового ризику викликає зниження вартості боргу з $k_{d1}=0,25$ до $k_{d2}= 0,23$, а також зменшиться вартість власного капіталу з $k_{e1}= 0,43$ до $k_{e2}= 0,41$.

3. Додаткова емісія акцій і заміщення боргу власним капіталом приведе до зменшення значення дивідендів на акцію з $D_{iv1} = 3$ грн. до $D_{iv2} = 2,46$ грн. Скорочення дивідендів приведе до падіння цін на акції підприємства з $P_1 = 7$ грн. до $P_2 = 6,0$ грн. чи на 8,6%.

4. Середня вартість капіталу підприємства після емісії збільшиться з $ka1 = 0,29$ до $ka2 = 0,3$.

Таким чином, незважаючи на скорочення фінансового ризику і, отже, поліпшення показників платоспроможності, емісія акцій і скорочення боргу можуть викликати падіння цін на акції підприємства. У тому числі середня вартість капіталу підприємства виросте на 1%.

Правління підприємства перш ніж приймати остаточне рішення про додаткову емісію акцій повинне ознайомитися з прогнозом можливих наслідків і оцінити всі переваги і недоліки даного кроку. Звичайно, крім економічної ефективності існують політичні фактори, що впливають на прийняття рішень, і проте необхідно визначити "ціну" політичного вибору.

Безумовно, результати приведеного розрахунку носять наближений характер. У дійсності буде існувати погрішність обчислених оцінок, що буде визначати точність прогнозу. Крім того, зміна показників характеризується деяким тимчасовим процесом. На динаміку цього процесу і кінцевий результат будуть впливати різні фактори, до числа яких відносяться: політична ситуація, діяльність спекулянтів на фондовій біржі, державна податкова і кредитно-грошова політика, чекання інвесторів, ринкова кон'юнктура й ін.

Однак незважаючи на оцінний характер отриманих результатів, використана методика розрахунку вірно відбиває тенденцію зміни і дає науково обґрунтований прогноз про значення фінансових показників у майбутньому.

Також доцільно розглянути ще одне проблемне питання щодо ведення наказу про облікову політику підприємства.

Керівник підприємства та головний бухгалтер не можуть допустити, щоб наказу про облікову політику взагалі не було або, щоб він не містив тих положень, які в ньому мають бути обов'язково.

На жаль, як показує практика, відсутність даного наказу є досить поширеним явищем у вітчизняній практиці. Крім того, підхід окремих підприємств у вирішенні цього питання є досить формальним. Так, наприклад, елементи наказу про облікову політику не обґрунтовані та часто дублюють пункти нормативних документів [8; 21, с. 3].

ВИСНОВКИ

Якщо прямо відповідати на запитання "Яка роль власного капіталу у фінансовому забезпеченні діяльності підприємства?" - то відповідь буде тільки одна – власний капітал відіграє першочергову роль у фінансовому забезпеченні підприємства.

Власні фінансові ресурси для кожного підприємства є тією життєво необхідною частиною, без якої неможлива ні робота, ні подальше існування підприємства. Не даремно, серед класифікації загального капіталу, саме розподіл на власний і позиковий капітал стоїть на першому місці.

Наявні власні засоби дозволяють підприємству використовувати їх як за своїм розсудом, так і в окремих випадках по законодавчо встановлених напрямках. Усе залежить від джерела такого фінансування за рахунок елементів власного капіталу. Розглядаючи джерела фінансування можна помітити, що:

1. За рахунок статутного капіталу можна формувати ряд необоротних засобів, тобто він повинний завжди знаходитися в розпорядженні організації. Його збільшення і зменшення твердо закріплено законодавчо. Як джерело фінансування статутний капітал працює в двох випадках:

- при становленні підприємства;
- при додатковій емісії акцій чи залучення додаткових паїв.

Це означає, що як джерело фінансування статутний капітал працює досить рідко. Якщо при становленні підприємства він є основою для його

організації і початку господарської діяльності, то залучення засобів на вже працюючому підприємстві переслідує визначені цілі:

- залучення додаткового капіталу (у випадку, якщо ціна залучення засобів з інших джерел робить їх недоступними, або потрібно залучити значну кількість засобів для фінансування інвестиційного проекту);

- зміна структури капіталу.

В останньому випадку перед керівництвом може виникнути проблема, що при новому випуску акцій (паїв) можуть відбутися істотні зміни в структурі власників, і не завжди ці зміни можуть позитивно відбитися на подальшому положенні підприємства.

2. Додатковий капітал узагалі складно вважати джерелом фінансування діяльності підприємства, тому що він утвориться в основному за рахунок майна, придбаного підприємством за рахунок прибутку чи його переоцінки, а також різних надходжень, закріплених законодавством України. В основному додатковий капітал додає різницю вартості вже наявного майна і статутного капіталу. Витрати цих засобів також жорстко закріплено.
3. Резервний капітал також складно розглядати як джерело фінансування, тому що напрямки його використання для окремих організацій законодавчо закріплені, для всіх інших - закріплюються установчими документами. В основному, резервний капітал використовується на покриття непередбачених збитків, втрат і виконання своїх зобов'язань, у випадку, якщо їх виконання за рахунок інших джерел неможливо.
4. Нерозподілений прибуток, як видно, є самим великим і ефективним джерелом власних засобів на підприємстві, яким воно може оперувати у своїй господарській діяльності. Однак його розмір також залежить від ряду зовнішніх і внутрішніх факторів.

У підсумку, самим головним джерелом фінансування діяльності підприємства можна назвати нерозподілений прибуток.

Для нових підприємств головним джерелом фінансування є статутний капітал. Однак не завжди його величина реально відповідає потребі підприємства для початку своєї діяльності.

Хотілося б виразити надію на те, що законодавчо будуть зроблені зміни реєстрації, які спростять процедуру як, підприємства, так і додаткового залучення засобів у статутний капітал.

Приведення величини статутного капіталу до реально необхідного рівня також може допомогти створюваному підприємству почати свою статутну діяльність і підвищити довіру третіх осіб до підприємства, і як наслідок, до можливості залучення необхідних ресурсів за більш низькими цінами.

Таким чином, незважаючи на скорочення фінансового ризику і, отже, поліпшення показників платоспроможності, емісія акцій і скорочення боргу можуть викликати падіння цін на акції підприємства. У тому числі середня вартість капіталу підприємства виросте на 1%.

Правління підприємства перш ніж приймати остаточне рішення про додаткову емісію акцій повинне ознайомитися з прогнозом можливих наслідків і оцінити всі переваги і недоліки даного кроку. Звичайно, крім економічної ефективності існують політичні фактори, що впливають на прийняття рішень, і проте необхідно визначити "ціну" політичного вибору.

Безумовно, результати приведенного розрахунку носять наближений характер. У дійсності буде існувати погрішність обчислених оцінок, що буде визначати точність прогнозу. Крім того, зміна показників характеризується деяким тимчасовим процесом. На динаміку цього процесу і кінцевий результат будуть впливати різні фактори, до числа яких відносяться: політична ситуація, діяльність спекулянтів на фондовій біржі, державна податкова і кредитно-грошова політика, чекання інвесторів, ринкова кон'юнктура й ін.

Однак незважаючи на оцінний характер отриманих результатів, використана методика розрахунку вірно відбиває тенденцію зміни і дає

науково обґрунтований прогноз про значення фінансових показників у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бірюкова, О. Складання річної фінансової звітності сільськогосподарськими підприємствами [Текст] / О. Бірюкова // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2001 - № 3. - С. 8-12.
2. Бурденко, І.М. Проблеми бухгалтерського обліку формування та вилучення власного капіталу АТ [Текст] / І.М. Бурденко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т-10.-Суми, 2004. - с. 117-125.
3. Бутинець, Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку [Текст]: навчальний посібник. – Житомир : ПП “Рута”, 2002. – 591 с. – ISBN 966-8059-10-7.
4. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні [Текст]: Навч.-практ. посібник / За ред. С.Ф. Голова. - Дніпропетровськ, 2000. - 768 с. - ISBN 966-683-033-9.
5. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: Підручник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця.- 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 672 с. - ISBN 966-683-015-3.
6. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: Підручник для студентів спеціальності „Облік і аудит” вищих навч. закл. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця – 5-е вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП „Рута”, 2003. – 726 с. - ISBN 966-681-012-5.

7. Гольцова, С. М. Бухгалтерський облік [Текст]: навчальний посібник / С. М. Гольцова, І. Й. Плікус. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : ВТД «Університетська книга». – 2007. – 254с. – 966-680-360-6.
8. Гончарова, Н.Н. Проблемы становления учетной политики предприятия в условиях реформирования бухгалтерского учета [Текст] / Н. Н. Гончарова // Регіональні перспективи. – 2001. – 286 с.
9. Горицкая, Н. Г. Особенности бухгалтерского учета в современных условиях [Текст] / Н. Г. Горицкая. – К. : Редакция газеты “Бухгалтерия. Налоги. Бизнес”, 2002. – 352 с. – ISBN 966-957780-2
10. Господарський Кодекс України.
11. Грабова, Н.М. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] – К.: А.С.К., 2005. – 266с. - ISBN 966-683-011-2.
12. Грек, Г. Материальная, административная, дисциплинарная и уголовная ответственность бухгалтера [Текст] / Г. Грек // Бухгалтерия. Спецвыпуск. – 2002. – № 29/1-2. – С. 65–76.
13. Гуйда, Л. Як підготувати наказ про облікову політику підприємства [Текст] / Л. Гуйда // Дебет-кредит. – 2001. – №3. – С. 17–35.
14. Довідник кваліфікаційних характеристик професій України [Електронний ресурс] : лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України
15. Дранко, О. Управление капиталом [Текст] / О. Дранко // Финансовая газета, № 42, 2003 г.
16. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій [Текст]: затверджена наказом МФУ від 30.11.99 № 291, із змінами та доповненнями.
17. Кім, Г. Бухгалтерський облік [Текст] : первинні документи та порядок їх заповнення : навчальний посібник. / Г. Кім, С. Г. Кім, В. В. Сопко –

- Київ . Центр навчальної літератури ., 2004 – 440 с. – ISBN 966-8568-42-7
18. Кондраков, Н.П. Бухгалтерский учет [Текст] – К., Экспо, 1998г. - ISBN 966-683-021-8.
19. Кужельний, М. В. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : підручник . / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник – К. : КНЕУ, 2001. – 334 с. – ISBN 966-574-000-8
20. Кульбицький, С. П. Організація роботи бухгалтерії: поради, практика [Текст] / С. П. Кульбицький // Податки та бухгалтерський облік. – 2004. – №61. – С. 24–26.
21. Кутер, М. И. Теория бухгалтерского учета [Текст] : учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2003 . – 640 с. – ISBN 5-279-02422-8
22. Малюга, Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку [Текст] : навчальний посібник. / ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПБ «Рута», 2003. – 476 с. – ISBN 966-683-016-7
23. Маркович, В.М. Функціонування підприємницького капіталу [Текст] / В.М. Маркович // Вісник НБУ, №5, 2001.
24. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку щодо операцій з формування статутного капіталу в акціонерних товариствах [Текст]: затверджені рішенням ДКЦПФР від 11.06.03 №256. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
25. Моссаковский, В. О перспективах дальнейшего развития бухгалтерского учета в Украине [Текст] / В. Моссаковский // Бухгалтерський учет и аудит. – 2003. – №5. – С. 10-21.
26. Новиков, С. П. Правила розподілу [Текст] / С.П. Новиков // Облік, податки і право. – 2005. – № 17. – С. 34–38
27. Овсійчук, М.Ф., Сидельникова, Л.Б. Фінансовий менеджмент: методи інвестування капіталу [Текст] - К.: Либідь, 1994 г. - ISBN 966-683-041-5

28. Охрамович, О. Направлення удосконалення нормативно-правового забезпечення бухгалтерського учета в Україні [Текст] / О. Охрамович // Бухгалтерський учет и аудит. – 2005. – № 4. – С. 7–13
29. Партин, П. О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики [Текст] : навчальний посібник . – К. : Знання, 2004. – 245 с. – ISBN 966-620-017-1
30. Пархоменко, В. Річна фінансова звітність [Текст] / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. - №12.- С. 3.
31. Перечень типових документів, образуються в діяльності органів державної влади і місцевого самоуправління, інших установ, організацій і підприємств, з вказанням строків зберігання документів [Текст] : наказ главархів України від 20.07.98 № 41 // Бухгалтер. – № 8-9. – 2001. – С. 17–21.
32. Подольська, В.О., Яріш, О.В. Фінансовий аналіз [Текст]: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с. ISBN 966-364-360-2.
33. Положення про порядок збільшення (зменшення) розміру статутного капіталу акціонерних товариств [Текст]: затверджене рішенням ДКЦПФР від 22.02.07 №387. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
34. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 2 Баланс [Електронний ресурс]: затверджено наказом МФУ від 30.11.01 № 559, із змінами і доповненнями. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України.
35. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 13 Фінансові інструменти [Електронний ресурс]: затверджено наказом МФУ від 30.11.01 № 559, із змінами і доповненнями. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України.

36. Попович, П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання [Текст]: Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 416 с. - ISBN 966-614-019-4.
37. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс]: закон України від 17.09.08 №514-VI, із змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 15.10.2009. – Законодавство України.
38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 16.07.99 № 996-14. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України
39. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: закон України від 19.09.91 №1576-XII, із змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України.
40. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 30.10.96 №448/96-ВР, із змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України.
41. Про облікову політику [Електронний ресурс]: лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України
42. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]: закон України від 23.02.06 №3480-IV, із змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України
43. Рижикова, О. Звіт про власний капітал [Текст] / О. Рижикова // Все про бухгалтерський облік. - 2005. - № 8. - С. 30-31.

44. Салига, С.Я., Дацій, Н.В., Корецька, С.О., Нестеренко, Н.В., Салига, К.С. Фінансовий аналіз [Текст]: Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 210 с. ISBN 966-364-153-3.
45. Сопко, В. В. Природа бухгалтерського обліку [Текст] / В. В. Сопко // Економіка. Фінанси. Право. – 2001. – № 2. – С. 9–14
46. Тарасенко, Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства [Текст]: Підручник. – Львів: ЛБІ НБУ, 2000. – 485 с. - ISBN 966-681-013-6.
47. Ткаченко, Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України [Текст]: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2001. – 784 с. - ISBN 966-653-013-4.
48. Томашевська, І. Л. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку: Нормативне регулювання [Текст] / І. Л. Томашевська // Податки та бухгалтерський облік. – 2005. – №6. – С. 18–20.
49. Томашевська, І.Л. Раціоналізація ведення бухгалтерського обліку на підприємствах [Текст] / І. Л. Томашевська // Облік, податки і право. – 2006. – № 19. – С. 36–40.
50. Щодо податкового обліку права користування майном, внесеним до статутного фонду [Електронний ресурс] : лист ДПАУ від 17.04.2009 № 8177/7/15-0517. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 04.09.2008. – Законодавство України.

ДОДАТКИ

Додаток А

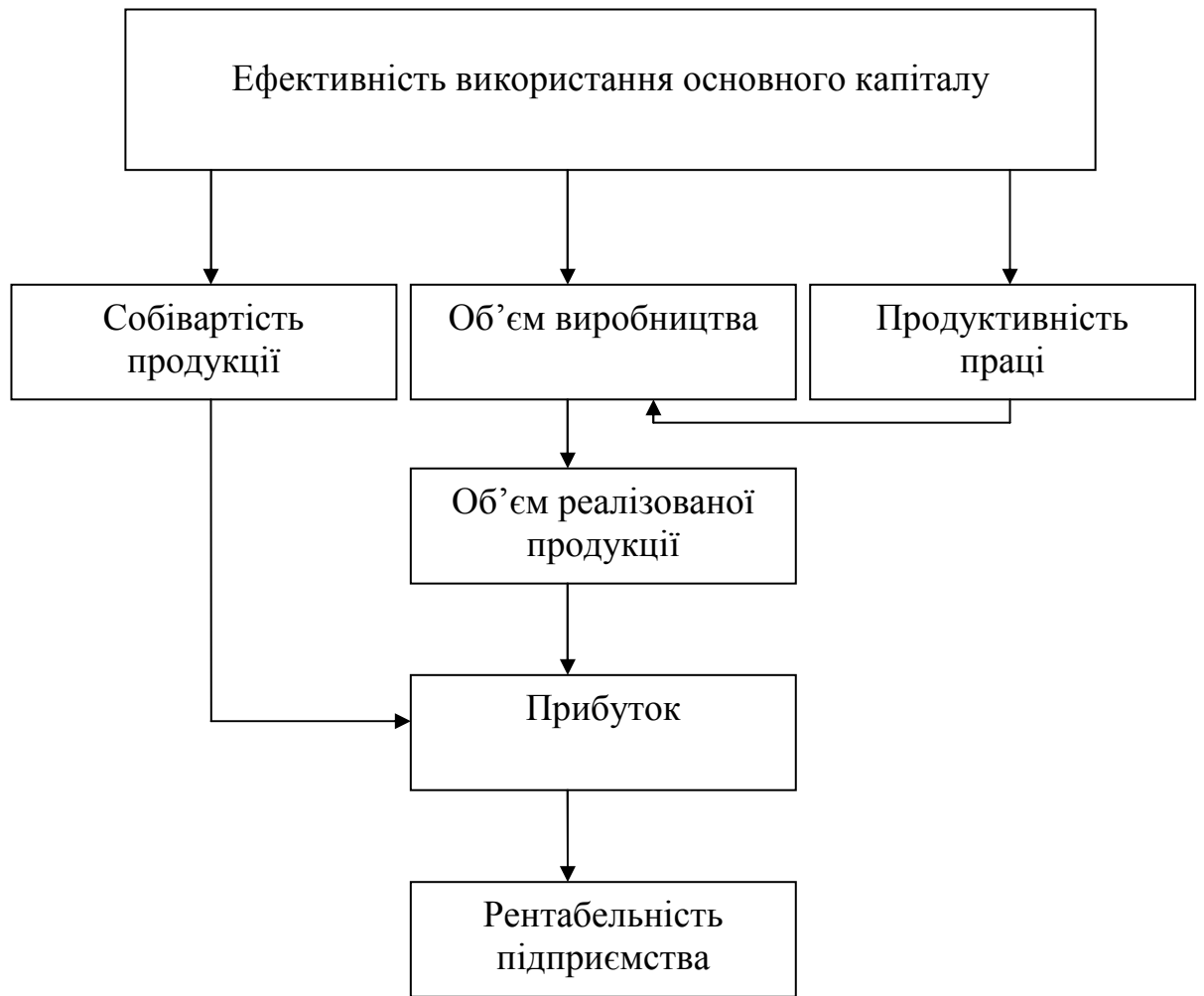

Рисунок 1.3.1 – Схема впливу ефективності використання капіталу на показники діяльності підприємства

Додаток Б

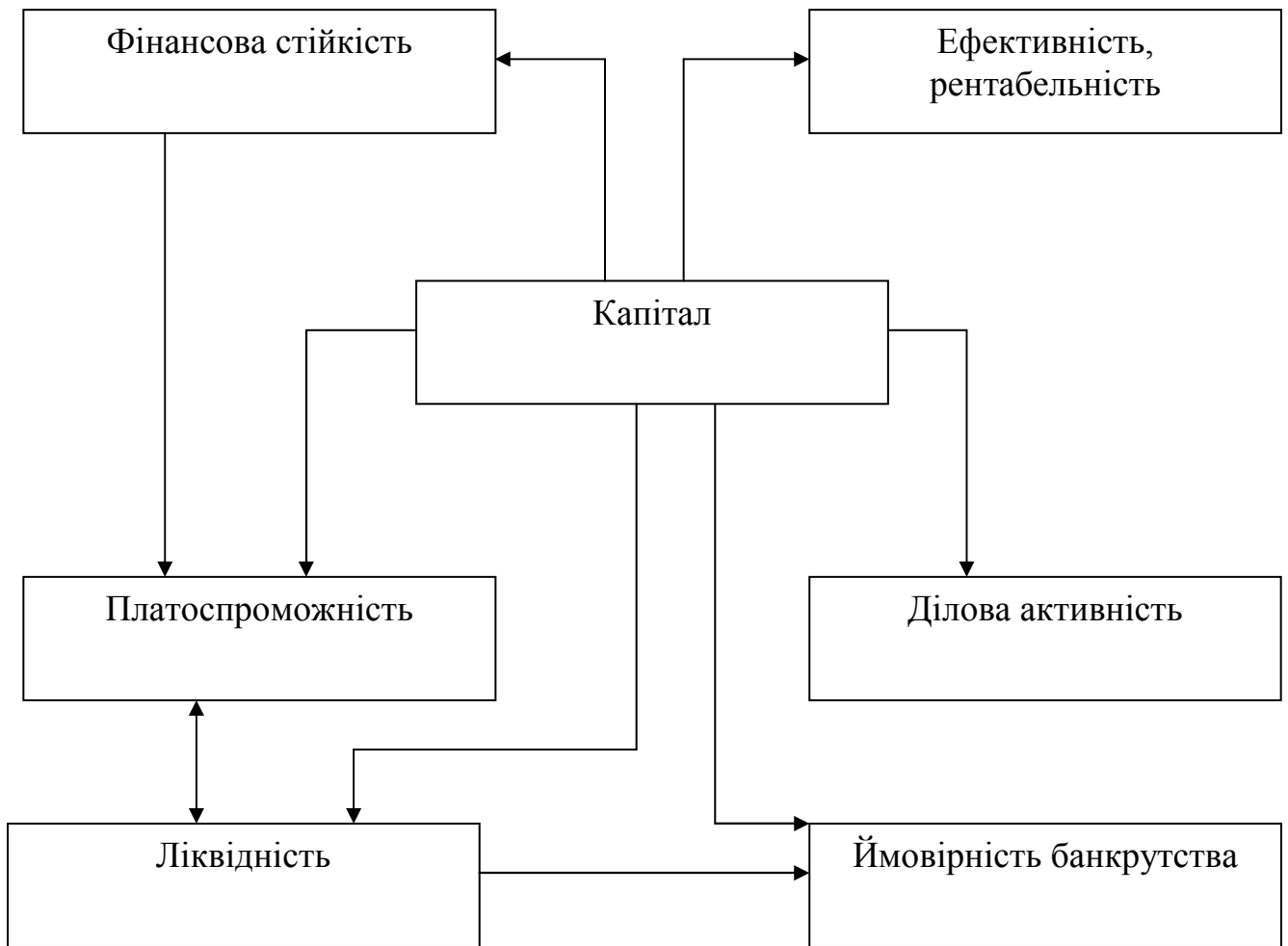

Рисунок 1.3.2 – Взаємозв’язок величини капіталу та інших показників діяльності підприємства

Додаток В

Відкрите акціонерне товариство „СумБуд”

Наказ

№ 3

м. Суми

13 січня 1997 року

Кабінет Міністрів України від 3 квітня 1993 р. №250 /250-93-п/ з метою забезпечення єдиних засад бухгалтерського обліку і звітності в Україні, яке застосовується до обліку фінансово-господарських операцій з 1993 року.

У Положенні передбачено декілька варіантів ведення бухгалтерського обліку.

З метою виконання даної Постанови і затвердження обліку окремих господарських операцій ВАТ „СумБуд” у 1997 році,_____

Н А К А З У Ю :

1. Прибуток (збиток) від реалізації продукції (робіт, послуг) і товарів визначаються як різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) у цінах продажу без акцизного збору, ПДВ та витратами, що включаються до собівартості реалізованої продукції.

2. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що перебувають в експлуатації погашається шляхом нарахування зносу в розмірі 50% вартості при передачі їх із складів в експлуатацію та в розмірі решти 50% (за вирахуванням вартості цих предметів за ціною можливого використання) при вибутті за їх непрацездатністю.

3. Резерв на наступну виплату відпусток працівникам не створювати (включаючи відрахування на державне соціальне страхування з цих сум).

4. Витрати по ремонту основних засобів приєднуються до їх балансової вартості в момент фактичного виникнення без створення резерву на ремонт основних засобів.

5. Бухгалтерський облік здійснюється із застосуванням журнально-ордерної форми рахівництва.

6. Знос основних засобів нараховується із застосуванням звичайних річних норм амортизаційних відрахувань (без застосування прискореної амортизації).

7. Сировина, матеріали, готова продукція відображаються в обліку і звітності за їх фактичною собівартістю.

8. Внутрішній облік витрат виробництва здійснюється згідно з Типовими положеннями з планування та обліку собівартості у відповідних галузях (будівництво, громадське харчування, промисловість, сільське господарство і т.д.).

9. Інвентаризація проводиться:

а) матеріалів на 1 листопада 1997 року;

б) основних фондів на 1 грудня 1997 року;

в) коштів і фінансових зобов'язань на 1 січня 1998 року.

10. Бухгалтерська звітність (квартальна і за 1997 рік) подається у ВАТ „СумБуд”, державні податкові адміністрації, а зведена по ВАТ „СумБуд” в Корпорацію „УкрБуд” і Обласне управління.

11. Цей наказ діє незмінно на протязі 1997 року для всіх структурних підрозділів ВАТ „СумБуд”.

12. Контроль по виконанню наказу покладається на головного бухгалтера Донець В.М.

Голова правління

ВАТ „СумБуд”

Р.А. Сумбатов

Додаток Г

Рисунок 3.2.1 – Основні положення про облік власного капіталу, що наводяться в наказі про облікову політику

Додаток Д

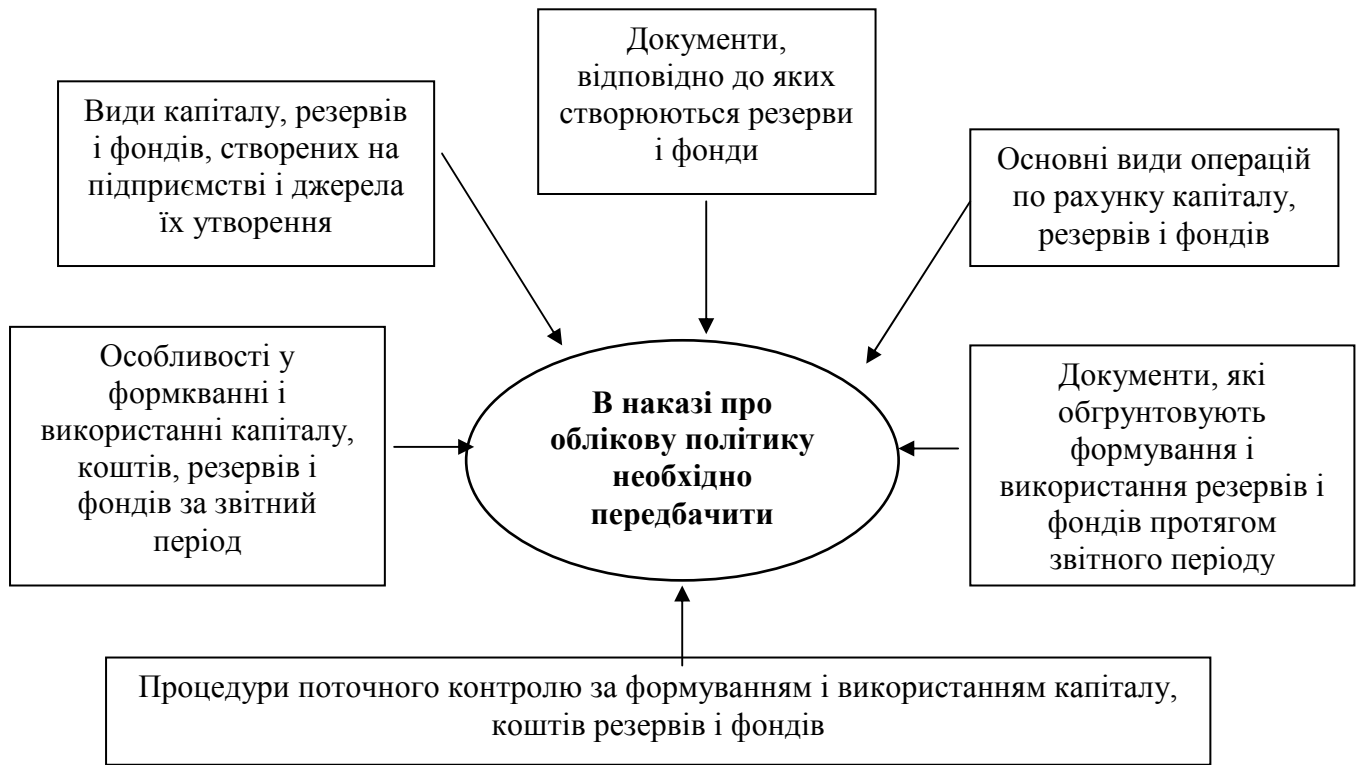

Рисунок 3.2.2 – Основні положення щодо капіталу, резервів, фондів, що наводяться в наказі про облікову політику